AL-MAUT WA ALÃMÃTUS SÃ'A

MUTUWA

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ

DA

ALÃMÕMIN TÃSHIN DŨNIYA

Bayyanar Manyan Alãmõmin Tãshin Ƙiyãma Zuwa tãshi daga busar Ƙaho na biyu — Sã'a

Rãnar Rarrabewa. Rãnar Awu Rãnar raba littafai — Rãnar Hisabi

Rãnar tafiya da shiga wuta. Yaumut Tanad. — Yaumud Diyni

Yaumul Jam'i — Yaumud Tagãbun

Yaumul kiyãma

WALLAFAR

ENGR. BABA MAGAJI.

GABÃTARWA.

BISMILLÃHI RAHMÃNIR RAHĨM.

Dukkan gõdiya ta tabbata ga Allah (S.W.A) Ubangijin da Ya halicci halittu Ya halicci rãyuwa Ya halicci mutuwa. Tsira da aminci su tabbata ga shugaba, masoyi, mafi kyãwon halitta da ɗabi'a wanda sanadin zuwansa ne mutane suka fita daga cikin duffan jahilci, (Sallallãhu alaihi wa sallam) da iyãlensa da sahabbansa (R.A).

Bayan haka, wannan littafi ne wanda marubũcinsa ya samu ilmin rubũta shi (kuma ya rubũta shi), watanni kaɗan bayan yayi wani mafarki a ranar 13/Ramadan/1420 Hijra, (20/12/1999).

Na kwafa daga memo na marubũcin " Yau 20/12/99 – 13 Ramadan 1420, nayi mafarki ana karanta mini wani littafi da Annabi (S.A.W) ya wallafa. Naga littafin, sunansa ALKIYAMA, sannan a gefen sunan Alkiyamar an rubuta: "ka anna masjidan".

A lõkacin shekarũna basu wuce 21 ba, nã rubũce lãbarin Alkiyãma kaf (illa mashã Allahu). Tun a lõkacin, ***Dauda Madaki Waziri*** yã yi mini bĩtar rubũtun harshen hausa, Sheik Faruq Cheɗi (sãhibin Sheik Umar Sani Fage) ya duba littafin, amma ban samu tallafin baza littãfin ta hanyar launching ba.

Na raba littãfin kashi biyu, na farko nã bãshi suna "Al-mautu wa alãmãtis Sã'a" na biyu nã bãshi sũna Yaumul Kiyãma. Na daɗe da shigarda Yaumul Kiyama cikin computer amma wannan na farkon nã shigar dashi computer, kuma nã gyara (editing) a cikin watan shawwal 1438 A.H (2017).

Idan Allah (S.W.A) Yã bãni ikon maida wannan littãfi da harshen tũranci, sannan lãrabci, sai kuma batun gyãran (editing) Yaumul Kiyãma.

Daga ƙarshe (in Allah (SWA) Yã yarda, cikin ikonsa) zan rubũta ***film script*** a shirya FILM (documentry) na rãnar Tãshin Kiyama (wanda bai saɓawa sunnah ba) kõwa yaga yadda al'amarin zai kasance.

اقْرَأْ كِتَابِي كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا

"Karanta Littãfi na. Ranka yã isa ya zama mai hisãbi a kanka a yau."

(Iqtibas)

Nã dũba littafai marasa yawa lõkacin rubũtu da gyãra (editing) na wannan littafi, banyi amfãni da bayãnin wani shehi da bai danganta bayãninsa da Manzon Allah (SAW) kõ Salafus Sãlihĩna ba! 'Yan misãlai kaɗan da na shigar dasu, fahimta ta ce! Idan sun dãce da wurãren sai a riƙa da alheri. Idan nã kuskure, sai ku dãwo dani hanya. Allah dai Shi ne Mafi sani,(SWA), kuma Shĩ muke rõƙo Ya yãfe mana kurãkurenmu, Yasa mu cika da ĩmãni akan sunnar manzonSa (SAW).

Jũmu'a: 5 Zul-Qada 1348
(28/7/2017)
Engr. Baba Magaji.

BABI NA FARKO
MUTUWA

Da sunan Allah Mai Rahama mai Jin ƙai, Tsira da aminci su tabbata ga shugabanmu Annabi Muhammadu Salla Allãhu Alaihi wa Sallam

Mutuwa suna ne da ake amfani dashi wajen nuna fitar rãyi (ko rũhi) daga gangar jiki. Idan aka ce: Zaidu yã mutu, ana nufin Zaidu yã rasa rãyinsa.
Rãyi (ko rũhi) halitta ne da Allah (SWA) Ya barwa kanSa sanin bãyanin sifarsa. Babu mai iya bãyanin banbancin sifar rũhin namiji da sifar rũhin mace. Abin sani kawai, rũhi yana cikin gangar jikin halittar da take rãyuwa. "…Rũhi daga al´amarin Ubangijina ne, kuma ba a bã ku (kõme) ba daga ilmi fãce kaɗan." (17:85)

Haka kuma, **Mutuwa** sũna ne na halittar da take cire rãyi (ko rũhi) na mutum ko aljani ko waninsu, a lõkacin da kwanan da aka ɗeba masa a dũniya ya ƙãre.

Bãbu sãɓãni, ko marar addini (pagan) ya yarda da cewar: *"**dukkan mai rãyi, wata rãna zai kasance matacce.**"*
Sãɓãnin kawai, sãɓãnin imãni da abubuwan da za su kasance bãyan mai rãyi ya mutu ne. "Kuma (mushirikai) suka ce: "Bãbu kõme fãce rãyuwarmu ta dũniya; munã mutuwa kuma munã rãyuwa (da haihuwa) kuma bãbu abin da yake halaka mu sai zãmani." Alhãli kuwa (ko da suke faɗar maganar) bã su da wani ilimi game da wannan, bã su bin kõme face zato[1].

Wassu daga cikin mushirikan zãmani suka ce idan mutum ya mutu za'a sake haifansa a wani sãshe na dũniya, suka ce: "Rãyuwa ba ta zama ba fãce rãyuwarmu ta dũniya, munã mutuwa kuma munã rãyuwa, kuma ba mu zama waɗanda ake tãyarwa ba."[2]

Kõwane rai mai ɗanɗanar mutuwa ne. Kuma ana cika muku ijãrõrinku kawai ne a Rãnar Kiyãma. To, wanda aka nĩsantar daga barin wuta, kuma aka shigar da shi Aljanna, to, lalle ne yã tsĩra. Kuma rãyuwar dũniya ba ta zama ba fãce jin dãɗin rũɗi. (3:185)

Siffar mutuwa da dalilin halittar ta.

(Allah) Shi ne Wanda Ya halitta mutuwa da rãyuwa domin Ya jarraba ku (mutane da aljannu), Ya nũna wãye daga cikinku ya fi kyãwon aiki, (Allah) Shi ne Mabuwãyi, Mai gafara. (67:2)

---

1 . Alkur'ani 45:24
2 . Alkur'ani 23:37

Manzon Allah (SAW) ya ce "Allah Mai girma Ya samar da ɗan-Adam tare da mutuwa, kuma Ya sanya dũniya gidan rãyuwa sannan gidan mutuwa. Kuma Ya sanya Lãhira gidan sakamako sannan gidan wanzuwa (gidan rãyuwa har abada).[3]

An yo hikãya daga ɗan-Abbas (R.A), da Kalbiyyu da Muqatil: cewa ita mutuwa da rãyuwa jinsin halitta ne guda biyu. Sai aka sanya mutuwa ta zama mai surar (kamannin) rãgo. Bã ta wucewa ta wuri, ko aji ƙamshinta face sai an mutu. Kuma aka halicci rãyuwa da surar gõɗiya. Ita ce Malã'ika Jibirilu da Annabawa (A.S) suke hawa. Gõɗiyar tã ɗara Jãki ba ta kai alfadari ba, jefa ƙafarta iya ganin idanu. Bã ta wucewa ta gefen abu yaji ƙamshinta sai ya rayu. Ƙasar tãkunta ne Sãmiri ya damƙa ya jefa a gunkin ɗan-maraki sai ya rayu![4]

Alal haƙiƙa, Allah (SWA) Shi Yake rãyãwa, Yake kashewa. Ita dai mutuwa, za a misalta ta ne da rãgo a ranar lãhira, kuma a yankata a kan sirãɗi.

Allah ne ke karɓar rãyuka a lõkacin mutuwarsu, da waɗannan da ba su mutu ba, a cikin barcinsu. Sa´an nan Ya riƙe wanda Ya hukunta mutuwa a kansa kuma Ya saki gudar, har zuwa ga ajali ambatacce. Lalle a cikin wancan, haƙĩƙa, akwai ãyõyi ga mutãne waɗanda ke yin tunãni. (39:42)

Karɓan rãyuka a cikin barci shine mutuwa ƙarama, Amma mutuwa babba itace wacce ake ganin abinda ake gani!

Siffar Mutuwa a lõkacin da tazo ɗaukar rai.

Allah (SWA) Shi Yake cire rũhin duk wanda zai mutu, amma Yana wakilta Malã'ika Azrã'ilu ne yaje ya ciro rãyin wanda kwanan nasa ya ƙare.

Ka ce: "Malã'ikan mutuwa ne wanda aka wakkala a gare ku, shĩ ne ke karɓar rãyukanku. Sa´an nan zuwa ga Ubangijinku ake mãyar da ku." (32:11)

A lõkacin da Malã'ika Azrã'ilu yazo ɗaukan rai, sai muce mutuwa tã zo. Malã'ikan ɗaukan rai yakan zo ɗaukan rãyi ne da dãya daga cikin siffofin mutuwa guda biyu.
A lõkacin da mutuwa tazo ɗaukan rãyin mutumin kirki (mũmini), zã ka ganta da siffar mutum, saurayi kyakkyawa, ma'abõcin ƙamshi mai dãɗi, sanye da farãren tufãfi.

Amma idan mutuwa tazo ɗaukan rãyin kãfiri, da zã ka ganta da siffar wani baƙin mutum mai tsawon gaske. Kayinsa yana kusa da sama, bãkinsa yana balbalar da wuta.

3. Duba tafsirin Qurdabi, tafsirin 67:2, domin ƙarin bayani.
4.Duba tafsirin Qurdabi, tafsirin 67:2.

Kõwane gãshin da yake jikin wannan mutum za ka ga wani mutum yana balbalar da wuta ta bãkinsa. A taƙaice mutum ne mai tsananin duhu, duk jikinsa mutane ne masu siffarsa, harshen wuta yana fita ta bãkinsu da kunnuwansu.
Dã balã'i da baƙin ciki zai taƙaita (bã ƙãrãwa) ga kãfiri a lõkacin da mutuwa ta zo masa, dã wannan sũra ta mutuwa tã isar masa.[5] Allah (SWA) Ya kiyãye mu.

Lõkacin mutuwa.

Allah Maɗaukakin Sarki Yã halicci Mutane, Kõwane mutum Allah (SWA) Yã fitar da shi dũniya yana jãriri, sannan Allah (SWA) Yã fitar dashi ne domin ya isa ga cikar ƙarfinsa- shekara arba'in, sannan ya zama tsoho (dattijo), sannan ya kai ga wani ajali wanda zai mutu.
Kõwane mutum ba zai kauce ma ɗãyan jerin nan ba, sai dai kãfin ya zo cikar ƙarfi ko tsũfa, Allah (SWA) Yana iya gabãtar masa da ajalinsa, sai mutum ya sãmu kansa daga cikin matattu.

Shĩ ne (Allah) Wanda Ya halitta ku daga turɓãya, sa´an nan daga maniyyi, sa´an nan daga sãren jini, sa´an nan Ya fitar da ku kunã jãrĩri, sa´an nan dõmin ku isa ga cikar ƙarfinku sa´an nan dõmin ku kasance tsõfaffi, kuma daga cikinku, akwai wanda ake karɓar ransa a gabãnin haka, kuma dõmin ku isa ga ajali ambatacce, kuma dammãninku ko zã ku hankalta. (40:67)

Gargaɗi:

Shĩ ne Wanda Ya sanya ku mãsu maye wa junã, a cikin ƙasã. To, wanda ya kãfirta, to, kãfircinsa yanã a kansa. Kuma kãfircin kãfirai bã ya ƙãra musu kõme fãce baƙin jini, kuma kãfircin kãfirai bã ya ƙãra musu kõme face hasãra. (35:39)
Wanda ya kasance yanã nufin mai gaggãwa, (dũniya) sai Mu gaggauta masa a cikinta, abin da Muke so ga wanda Muke nufi, sa´an nan kuma Mu sanya masa Jahannama, ya ƙõnu da ita, yanã abin zargi kuma abin tunkuɗewa.
Kuma wanda ya nufi Lãhira, kuma ya yi aiki sabõda ita irin aikinta alhãli kuwa yanã mũmini, to, waɗannan aikinsu ya kasance gõdadde. (17:18-19)
Yã ku waɗanda suka yi ĩmãni! Ku lazimci rãyukanku, wanda ya ɓace bã zai cuce ku ba idan kun shiryu, zuwa ga Allah makõmarku take gabã ɗãya. Sa´an nan Ya bã ku lãbari ga abin da kuka kasance kunã aikatãwa. (5:105)

Ga kowace al'umma akwai ajalinta, sannan idan ajalinta ya zo ba zã ta samu ƙãrin lõkaci ba. Cikin kowace daƙiƙa (ko awa), ana iya samun dubban mutane suna

5. A duba tafsirin ɗabari, tafsirin 2:260.

mutuwa daga wurare daban-daban na dũniya. Kuma ba a musu jinkiri ko wani ya riga abokinsa ga ajali!

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

Kuma ga kõwace al´umma akwai ajali. Sa´an nan idan ajalinsu ya je, bã zã a yi musu jinkiri ba, sa´a guda, kuma bã zã su gabãce shi ba. (7:34)

Gargadi:

…Sai ku yi tsere zuwa ga ayyukan alheri, inda kuka kasance duka Allah zai zo da ku gabã ɗãya. Lalle ne Allah, a kan kõme, Mai ĩkon yi ne. (2:148)
Kuma bã ya yiwuwa ga wani rai ya mutu fãce da iznin Allah, wa´adi ne mai ƙayyadadden ajali. Kuma wanda yake nufin sakamakon dũniya Muna bã shi daga gare ta. Kuma wanda ke nufin samakon Lãhira Muna bã shi daga gare ta. Kuma zã Mu sãka wa mãsu godiya. (3:145)
Yã ku waɗanda suka yi ĩmani! Kada ku kasance kamar waɗanda suka kãfirta kuma suka ce wa ´yan´uwansu idan sun yi tafiya a cikin ƙasa kõ kuwa suka kasance a wurin yãƙi: "Dã sun kasance a wurinmu dã ba su Mutu ba, kuma dã ba a kashe su ba." (Wannan kuwa) Dõmin Allah Ya sanya waccan magana ta zama nadãma a cikin zukãtansu. Kuma Allah ne Yake rãyarwa kuma Yake matarwa. Kuma Allah, ga abin da kuke aikatãwa, Mai gani ne. (3:156)

Barci ya yi kama da mutuwa! Mai barci ba ya iya sanin abinda yake gudãna lõkacin da yake barci. Lõkacin barci mutum na iya zarcewa yayi babbar mutuwa. Yazo a cikin Alƙur'ani mai girma:

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَى عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَى إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Allah ne ke karɓar rãyuka a lõkacin mutuwarsu, da waɗannan da ba su mutu ba, a cikin barcinsu. Sa´an nan Ya riƙe wanda Ya hukunta mutuwa a kansa kuma Ya saki gudar, har zuwa ga ajali ambatacce. Lalle a cikin wancan, haƙĩƙa, akwai ãyõyi ga mutãne waɗanda ke yin tunãni. (39:42)

Sabõda haka: (Gargadi):

Kuma kada lalle ka ce ga wani abu, "Lalle ni, mai aikatãwa ne ga wancan a gõbe." Fãce (sai kã ce) idan Allah Yã so. Kuma ka ambaci (sunan) Ubangijinka idan ka manta, kuma ka ce: "Dammãni ga Ubangijĩna, Ya shiryar da ni ga abin da yake shi ne mafi kusa ga wannan na shiriya." (18:23-24).

ADDU'A

LÕKACIN DA ZA'A KWANTA BARCI:

اللهم باسمك ربي وضعت جنبي وباسمك أرفعه أن أمسكت نفسي فارحمها وإن أرسلتها فاحفظها بما تحفظ به الصالحين من عبادك "

Allãhumma bi-ismiKa Rabbiy wada'atu janbiy, wa bismiKa arfa'uhu, in amsakTa nafsiy farhamhã, wa'in arsaltaha fahfazhã bima Tahfazu bihis sãlihina min ibãdika.

Fassara:
Yã Ubangiji! Da sunanKa na sanya gefena (na sanya bãyana na kishingiɗa domin barci), kuma da sunanKa nake tãshi (nake ɗaga shi- bãyana). Idan Ka riƙe rãyina, to Ka jiƙansa. Idan kuma Ka aikomin dashi (Ka dãwomin da shi), to Ka kiyãye shi da irin kiyãyewarKa da Kake kiyãye salihai daga bãyinKa.
(Bukhari da Muslimu suka rawaito, daga Abu Huraira (R.A))

وعَنْ حُذَيْفَةَ: أَنّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ: اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَحْيَا وَبِاسْمِكَ أَمُوتُ وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَمَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

Daga Huzaifa (R.A): Annabi (SAW) ya kasance idan zai kwanta yakance: **Allãhumma bismiKa ahyã wa bismiKa amũtu.** Idan ya tashi da Asuba, sai yace: **Alhamdu lillãhil laziy ahyãna ba'ada mã amãtana wa ilaihin nushũr**.[6]

Wahalar fitar rai ya banbanta daga mutum zuwa mutum, gwalgwadon tsoron Allah. Akwai waɗanda ba'a sassauta musu, lõkacin da za'a karfi rãyinsu, kamar yadda za a karanta nan gaba kaɗan in Allah Ya yarda. Amma kãfin fitar rai, kõwane mai rai zai fuskanci abin da ake kira mãyen mutuwa.

6. Bukhari ya rawaito hadisin.

Mãyen mutuwa.

A lõkacin da mutum ya kusa mutuwa, kãfin malã’ikan mutuwa ya ƙãraso, mutum zai fãra fuskantar wani abu da ake kira mãyen mutuwa. Shi dai mãyen mutuwa za mu iya cewa wata wahalar jinya ce wacce mutumin da zai mutu yake kãmuwa da ita, lõkaci kaɗan, kãfin malã’ikan mutuwa ya zo.

Wani lõkaci, masu jinyar mutum sukan gãne cewar mutum ya shiga mãyen mutuwa idan sun ga wassu alãmõmi kamar yawan shaƙuwa, numfashi sama-sama, ko surutai[7]. Mũminai sukan gãne cewar sun shiga hãlin mãyen mutuwa, a wannan lõkacin ne suke barin wasiyya a waɗanda suke kusa da su. Shi mãyen mutuwa, ance kowa sai ya kãmu da shi.

A lõkacin jinyar wafatinsa (Sallallãhu alaihi wa sallam) ya kasance a gabansa akwai masaki da ruwa, yana tsõma hannayensa yana shãfawa a fuskarsa yana cewa: Lã ilaha illal lah, Tabbas mutuwa tana da mãye! A wani hadisi, yã ce da Nana Fatima (R.A): Ya ɗiyãta! Cewa shi, ya riga yazo ma Bãbanki abin da Allah bã Ya ɗauke ma wani don wafãtin ranar ƙiyama.[8]

A lõkacin da ajalin Abubakar Siddiƙ (R.A) ya gabãto, Nana Aisha (R.A) tã karanta baiti: لعُمرك ما يغني الثراءُ عن الفتى إذا حشرجت يوماً وضاق بها الصدرُ

Sai ya yãye fuskarsa yace: *Ba haka ba ya Aisha, sai dai cewa nace (fadin Allah (S))*:

وَجَاءتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ

Kuma *mãyen mutuwa* ya je da gaskiya. Wannan shĩ ne abin da ka kasance daga gare shi kanã bijirewa. (50:19)

An rawaito cewar Annabi Ibrahim da Annabi Mũsa (A.S) duk sun bayyana yadda suka ɗanɗani mãyen mutuwa. kaɗan daga misalin wahalar mãyen mutuwa shine kamar a tũra reshen bishiyar ƙãya cikin mutum, bãyan ƙãya ta kãma kowace jijiyar mutum da kãyan cikinsa sai a jãwo reshen zuwa kirjin mutum. Ana jin zãfin mãyen mutuwa tun daga dunduniyar sawu har ya zuwa kirji.[9]

Ana cikin jin mãyen mutuwa sai malã’ikan mutuwa ya zo, daga nan sauran wasiyyar mai wasiyya tã ƙãre! Idan Allah Ya nufi mutum sai ya furta kalmar shahãda. Allah Ya sa mu dace.

Wani lõkaci malã’ikan mutuwa yakan zõ, karɓan rãyi, tare da wassu malã’iku. To shin me yake fãruwa a lõkacin da malã’ikan mutuwa yazo karɓan rãyi?

---

7. Maganganu marasa ma’ana ko masu sautin dãmun jama’a.
8. Salsalatis sahiha 1738.
9. Misali daga misalin Amru bn Ass (R.A), a lõkacin da mutuwa ta kusãto shi.

FASALI:

YADDA AKE ƊAUKAR RAI.

Malã’ikan mutuwa- Malã’ika Azra’il- yakan ɗauki rãyuka kõda yaushe. Yakan zãro rãyi ne daga jikin mutm har ya cire shi. Zãfin fitar rai yã banbanta daga mutum zuwa mutum, kamar yadda muka sani. Ga misali, idan mun lũra da rãgo ƙosasshe da aka yanka, zamu san cewa fitar rai abu ne mai wahala. Idan kuma muka lũra da wani rãgon rãmamme wanda aka yanka, zã muga cewar kamar bai shã wahala sõsai ba, wajen fitar rai, sabõda ƙarancin shure-shure.
Haka nan banbancin yake ga mutane! Wanda ya ginu da haram, ya ci riba (interest) cikin kãsuwancinsa, yãfi wanda ya rãme, sabõda azumi da sallah, shan azãba a lõkacin fitar rai (mutuwa)

1. MUTUWAR MŨMINAI.

Sũ dai mũminai ana karɓar rãyukansu suna masu jin dãɗin rai, suna masu nishaɗi. Sannan Malã’ikun dake karɓan rayukansu suna ce musu “*Aminci ya tabbata a kanku, (za) ku shiga Aljanna sabõda abin da kuka kasance kuna aikatãwa.*”
Ka dubi bushãra irin wannan! Suna rarrashin mutum da aljanna kafin ma ya mutu. Lalle kabarin mũminai ba sai an tambayi ni’ima ba!

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

Waɗanda malã´iku suke karɓar rãyukansu sunã mãsu jin dãɗin rai, malã´ikun sunã cewa. "Aminci ya tabbata a kanku. Ku shiga Aljanna sabõda abin da kuka kasance kuna aikatãwa." (16:32)

(Allah Yana rantsuwa) da Malã’iku masu ɗibar rãyuka (na mũminai) da sauƙi a cikin nishãdi. (79:2)

Gargaɗi:

Yã ku waɗanda suka yi ĩmãni! Ku nemi taimako da haƙuri game da salla. Lalle ne, Allah Yana tãre da mãsu haƙuri.
Kuma kada ku ce ga waɗanda ake kashewa a cikin hanyar Allah: "Matattu ne." Ã´a, rãyayyu ne, kuma amma bã ku sansancewa. (2:153-154)
Kuma lalle ne idan aka kashe ku a cikin hanyar Allah, ko kuwa kuka mutu, haƙĩƙa, gãfara daga Allah da rahama ne mafi alheri daga abin da suke tãrãwa. (3:157-158)

2. MUTUWAR MUSULMAI.

Musulmai sũne waɗanda suka sallama ga Allah (SWA) kuma suka daidaitu bãsa haɗa wani da Allah wajen bauta, kuma basu yin tsãfi.

قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «المسلم من سلم المسلمون من لسانه ويده» رواه مسلم

Manzon Allah (SAW) yã ce: Musulmi shine wanda ('yan uwansa[10]) musulmai suka kuɓuta daga (cutarwar) harshensa da hannunsa.

Tõ sũ musulmai, idan Malã'iku suka zo ɗaukar ransu, sai suce musu "*Munzo mu ɗauki ranku sabõda ajalinku yã zo, amma kada kuji tsõro, kada kuyi baƙin ciki. kuma kuyi bushãra a 'yan-uwanku cewa kunãda wa'adin aljanna*- wato ku cika da kalmar shahãda don susan kũ 'yan aljanna ne- *kuma mune majiɓintanku a cikin rãyuwar dũniya*.[11] kuma a lãhira ma mune zã mu zama majiɓintanku har ku shiga aljanna. Kuna da duk abinda kuke so a cikin aljanna kuma kuna da abin da rãyukanku suke so. Kunã da liyãfa mai kyau.

Kai! Wannan lallami (rarrãshi) ya isa musulmi yace a ɗau ransa kõ dã yana tunanin wani abu na dũniya, ballantana[12] wanda zã a masa haka bã ya taɓa zama mai son dũniya.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ (٣٠) نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ (٣١) نُزُلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ

Lalle waɗannan da suka ce: "Ubangjinmu, shĩ ne Allah," sa´an nan suka daidaitu, malã´iku na sassauƙa a kansu (a lõkacin sauƙar ajalinsu sunã ce musu) "Kada ku ji tsõro, kuma kada ku yi baƙin ciki, kuma ku yi bushãra da Aljanna, wadda kun kasance anã yi muku wa´adi da ita." "Mũ ne majibintanku a cikin rãyuwar dũniya da kuma a cikin Lãhira, kuma a cikinta kunã da abin da rãyukanku ke sha´awa, kuma kunã da abin da kuke kira (akãwo muku) a cikinta. "A kan liyãfa daga Mai gãfara, Mai jin ƙai." (41:30-32)

---

10. Musulmi ɗan uwan musulmi ne, kamar yadda yazo a wani hadisin.

11. (13:11) ... لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ

12. Hãsali ma, ko "bã ya kasancewa ma"

Gargadi:

Yã kũ waɗanda suka yi ĩmãni! Ku bi Allah da taƙawa kuma rai ya dũbi abin da ya gabãtar dõmin gõbe, kuma ku bi Allah da taƙawa. lalle Allah, Mai ƙididdigewa ne ga abin da kuke aikatãwa. Kuma kada ku kasance kamar waɗanda suka manta Allah shi kuma Ya mantar da su rãyukansu. Waɗannan sũ ne fãsiƙai. (59:18-19)

أريني جواد مات هزلا لعلني   أرى ماترين أو بخيلا مخلّدا

Waɗannan nau'ikan mutuwa guda biyu da bãyaninsu ya gabãta- wãto mutuwar mũminai da musulmai- su ne irin mutuwar masu aiki na gari. A dukkaninsu, ana rarrãshin wanda zai mutu, sannan ana yi masa bushãra da makoma mai kyau.

وَقَدْ دَلَّ عَلَيْهِ حَدِيثُ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فِي «الصَّحِيحِ» عَنِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ، قَالَتْ عَائِشَةُ أَوْ بَعْضُ أَزْوَاجِهِ: إِنَّا نَكْرَهُ الْمَوْتَ. قَالَ: لَيْسَ ذَاكَ وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا حَضَرَهُ الْمَوْتُ بُشِّرَ بِرِضْوَانِ اللَّهِ وَكَرَامَتِهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا أَمَامَهُ فَأَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ وَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا حُضِرَ بُشِّرَ بِعَذَابِ اللَّهِ وَعُقُوبَتِهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَهُ إِلَيْهِ مِمَّا أَمَامَهُ فَكَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ وَكَرِهَ الله لقاءه»

Annabi (SAW) ya ce: Wanda yakeson gamuwa da Allah, Allah Yana son karɓan bãƙuncinsa. Wanda yake ƙin gamuwa da Allah, Allah bãya son karɓan baƙuncinsa. Nana Aisha (R.A) tace: ai mu (mutane) bãmã son mutuwa, sai Annabi (SAW) yace: Ba wancan ba! Sai dai shi mũmini, idan mutuwa tazo masa, za'ayi masa albishir da yardar Allah da girmamawarSa gareshi, sai ya zama (mũminin) bãya son komai sai abinda ke gabansa (mutuwa), sai Allah Yaso karɓan bãkuncinsa. Amma kãfiri, idan akazo, za'ayi masa albishir da azabar Allah da uƙubarSa, sai yazan bãbu abin ƙi gareshi irin abinda ke gabansa (mutuwa), ya zam bãyason haɗuwa da Allah, Allah kuma bã Ya son karɓan baƙuncinsa.

To yãya masu aikata miyagun ayyuka suke tsammanin irin tãsu mutuwar? Tabbas! waɗanda ke aikata miyãgun ayyuka bã sa tunanin wata wahala lõkacin mutuwarsu. Suna ganin cewa mutuwar mũminai da fasiƙai duk ɗãya ce. Kaito! Lalle abinda suke hukuntãwa ya munana.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

Kõ waɗanda suka yãgi miyãgun ayyuka sunã zaton Mu sanyã su kamar waɗanda suka yi ĩmãni, kuma suka aikata ayyukan ƙwarai, su zama daidai ga rãyuwarsu da mutuwarsu? Abin da suke hukuntãwa yã mũnanã! (45:21)

Gargaɗi:

Ka ce: "Idan Gidan Lãhira ya kasance sabõda ku, a wurin Allah keɓe bã da sauran mutãne ba, to, ku yi gũrin mutuwa, idan kun kasance mãsu gaskiya." (2:94)

Kuma kada ku ci dukiyõyinku a tsakãninku da ƙarya, kuma ku sãdu da ita zuwa ga mahukunta dõmin ku ci wani yanki daga dũkiyõyin mutãne da zunubi alhãli kuwa kũ, kuna sane. (2:188)

Shin ɗãyanku nã son cewa wani lambu ya kasance a gare shi daga dabĩnai da inabõbi´ maremari suna gudãna daga ƙarƙashinsa, yana da, a cikinsa daga kõwane ´ya´yan itãce, kuma tsũfa ya sãme shi, alhãli kuwa yana da zũriyya masu rauni sai gũguwa wadda take a cikinta akwai wuta, ta sãme shi, har ta ƙõne? Kamar wancan ne Allah Yana bayyanãwar ãyõyi a gare ku, tsammãninku kuna tunãni. (2:266)

Yanzu kuma sai bãyanin nau'ikan mutuwar masu aikata miyãgun ayyuka da masu shirka alhali su basu san mã suna shirkar ba sabõda jahilci.

3. MUTUWAR MUSHIRIKAI (MASU SHIRKA):

Dukkan wanda zai kira wata halitta lõkacin addu'arsa domin ta taimakeshi to wannan ya kasance mushiriki. Kamar misãlin masu kiran aljanu, da saka su wani aiki, na raba mata da miji, da dai sauransu.

Idan Malã'iku suka je karɓar rãyukan Mushirikai, zã su tambayesu suce musu "*Ina abubuwan da kuka kasance kuna kira baicin Allah?* Cikin firgita, sai suce: "sun ɓace daga garemu, bama ganinsu." Kuma suce: "daman mun kasance kafirai." Daga nan sai Malã'ikun su karɓi rãyukansu suna masu fisgar rãyukan da ƙarfi. Wa'iyazu billãhi.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ حَتَّى إِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ

To, wãne ne mafi zãlunci daga wanda ya ƙirƙira ƙarya ga Allah, kõ kuwa ya ƙaryata game da ãyõyinSa? Waɗannan rabonsu daga Littãfi yanã sãmunsu, har a lõkacin da ManzanninMu suka je musu, sunã karɓar rãyukansu, su ce: "Ĩnã abin da kuka kasance kunã kira, baicin Allah?" (mushirikai) Su ce: "Sun ɓace daga gare mu, "Kuma su yi shaida a kansu cewa lalle sũ, sun kasance kãfirai." (7:37)

Gargaɗi:

Kada ku bautã wa kõwa fãce Allah. Lalle ne ni a gare ku mai gargaɗi ne kuma mai bushãrã daga gare Shi.
Kuma ku nemi gãfara gun Ubangijinku. Sa´an nan ku tũba zuwa gare Shi, Ya jiyar da ku dãɗi, jiyarwa mai kyau zuwa ga ajali ambatacce, kuma Ya bai wa dukkan ma´abucin, girma girmansa. Amma idan kun jũya, to, lalle nĩ, inã tsõron azãbar yini mai girma a kanku. Zuwa ga Allah makõmarku take, kuma Shĩ a kan kõme Mai ĩkon yi ne. (11:2-4)
Kada ka kira wani abin bautãwa na dabam tãre da Allah. Bãbu abin bautãwa fãce Shi. Kõwane abu mai halaka ne fãce fuskarSa. Shi ne da hukunci kuma zuwa gareShi ake mãyar da ku. (28:88)
Kõ wãne ne yake karɓã, kuma ya sanya ku mamãyan ƙasa? Shin akwai wani abin bautawa tãre da Allah? Kaɗan ƙwarai kuke yin tunãni. (27:62)

4. MUTUWAR KÃFIRAI.

Dã zaka gani, lõkacin da Malã’iku suke karɓan rãyukan kãfirai dã zaka ga malã’ikun suna dũkan fuskõkin kãfiran- suna gabza musu mãri- suna dũkan ɗuwãwunsu kuma suna ce musu “*ku ɗanɗani azabar gõbara: wancan sabõda abinda kuka aikata ne.*”[13]

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ

To yãya halinsu yake lõkacin da malã’ikun ke karɓar rãyukansu, (malã’ikun) suna masu dũkan fuskõkinsu da ɗuwaiwansu? (47:27)

‘Yan uwa sai mu lũra mu gani, hãlin nãsu lõkacin mutuwa, sannan muyi gargaɗi ga makusantanmu.

“Wannan (halin nãsu), ya kasance ne domin lalle su sunbi abinda ya fusãtar da Allah kuma (domin) sunƙi yardarSa, sabõda haka Ya ɓãta ayyukansu. (47:28)

13. Bayanin aya ta 50 a suratul Anfal (8:50).

Gargaɗi:

Ka ce wa waɗanda suka kãfirta, idan sun hanu, zã a gãfarta musu abin da ya riga ya shige, kuma idan sun kõma, to, hanyar kãfiran farko, haƙĩƙa, ta shũɗe. (8:38)

Lalle ne wanɗanda suka kãfirta, kuma suka mutu alhãli kuwa suna kãfirai to bã zã a karɓi cike da ƙasa na zinãri daga ɗãyansu ba, kõ dã ya yi fansa da shi, waɗannan sunã da azãba mai raɗaɗi, kuma bã su da wasu mataimaka. (3:91)

Lalle ne waɗanda suka yi ĩmãni, sa´an nan kuma suka kãfirta, sa´an nan kuma suka yi ĩmani, sa´an nan kuma suka kãfirta sa´an nan kuma suka ƙãra kãfirci, Allah bai kasance Yanã gãfarta musu ba, kuma bã zai shiryar da su ga hanya ba. (4:137)

Kuma kada waɗanda suka kãfirta su yi zaton cewa, lalle ne jinkirin da Muke yi musu alheri ne ga rãyukansu. Munã yi musu jinkirin ne dõmin su ƙãra laifi kawai kuma suna da azãba mai wulãƙantarwa. (3:178)

5. MUTUWAR AZZALUMAI.

A lõkacin da Malã'iku suke karɓan rãyukan azzalumai, za su bãsu azãba wajen karɓan rãyukan, sannan idan hankalin azzaluman ya fita daga jikinsu sabõda mãyen mutuwa, sai malã'ikun su shãƙe wuyan azzaluman suce musu: "*ku fitar rayukanku da kanku. A yau ana sãka muku da azãbar wulãƙanci sabõda abinda kuka kasance daga ayõyinSa kuna yin girman kai.*"

Allah madaukakin Sarki Yana cewa:

Kuma wãne ne mafi zãlunci daga wanda ya ƙirƙira ƙarya ga Allah, kõ kuwa ya ce: "An yi wahayi zuwa gare ni," alhãli kuwa ba a yi wahayin kõme ba zuwa gare shi, da wanda ya ce: "zan sauƙar da misãlin abin da Allah Ya sauƙar?" Kuma dã kã gani, a lõkacin da azzãlumai suke cikin mãyen mutuwa, kuma malã´iku sunã mãsu shimfiɗa hannuwansu, (sunã ce musu) "Ku fitar da kanku; a yau anã sãka muku da azãbar wulãƙanci sabõda abin da kuka kasance kunã faɗa, wanin gaskiya, ga Allah kuma kun kasance daga ãyõyinSa kunã yin girman kai." (6:93)

Gargaɗi:

Kuma dã Allah Yanã kãma mutãne da zãluncinsu, dã bai bar wata dabba ba a kan ƙasa. Kuma amma Yanã jinkirta musu zuwa ga ajali ambatacce. Sa´an nan idan ajalinsu ya zo, bã zã a yi musu jinkiri ba kõ da sa´a guda, kuma bã zã su gabãta ba. (16:61)

Bã tũba ba ce ga waɗanda suke aikatãwar mũnanan ayyuka har idan mutuwa ta halarci ɗãyansu ya ce: "Lalle ne ni, na tũba yanzu, "kuma bã tũba ba ce ga waɗanda suke mutuwa alhãli kuwa sunã kãfirai, Waɗannan mun yi musu tattalin wata azãba mai raɗaɗi. (4:18)

6. MUTUWAR MASU ZALUNTAR KANSU.

Haƙiƙa duk mai sãɓawa Allah ya kasance mai zãluntar kansa. Kamar dai masu cin dũkiyar marãyu da zãlunci, da masu ƙin fidda zakka kamar yadda Allah (SWA) Yace a fitar, da masu zina, da masu shan giya da kuma waɗanda suke da ikon ƙaura (hijira) daga kasar da ake zãlunci sai suka ƙi yin hijira. (ko masu ƙin barin wurin da ake izgilanci a ãyoyin Allah)
To waɗannan, banda wanda yaƙi hijira, idan malã'iku sun zo ɗaukar rãyukansu, sai suyi sauri suce wa malã'ikun, "ba mu kasance muna aikata wani mummunan aiki ba." Wai sabõda ko za'a yi musu sauƙi wajen karɓar rai. Kayya! Lalle ne Allah ne Masani ga abinda suka kasance suna aikatawa.

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ فَأَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَى إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

Waɗanda malã'iku suke karɓar rãyukansu sunã mãsu zãluntar kansu. Sai suka jefa neman sulhu (suka ce) "Ba mu kasance muna aikata wani mummũnan aiki ba." Kayya! Lalle Allah ne Masani ga abin da kuka kasance kunã aikatãwa. (16:28)

Gargaɗi:
"Kuma Shĩ ne wanda Ya sanya ku mãsu maye wa jũna ga ƙasa. Kuma Ya ɗaukaka sãshenku bisa ga sãshe da darajõji; dõmin Ya jarrabaku a cikin abin da Ya bã ku." Lalle ne, Ubangijinka Mai gaggãwar uƙũba ne, kuma lalle ne Shi, haƙĩƙa, Mai gãfara ne, Mai jin ƙai. (6:165)
Sabõda haka, kada dũkiyõyinsu su bã ka sha´awa, kuma haka ´ya´yansu. Abin sani kawai, Allah Yanã nufin Ya yi musu azãba, da su a cikin rãyuwar dũniya, kuma rãyukansu su fita alhãli kuwa sunã kãfirai. (9:55)

Su kuma masu zãluntar kansu wajen ƙin yin hijira, idan malã'iku sun zo ɗaukar rãyukansu sai (malã'ikun) su tambaye su: "a cikin me kuka kasance?" maimakon su bada amsar a cikin azzalumai, sai su kãwo uzuri su ce: "mun kasance waɗanda aka raunana a cikin ƙasa." Sai malã'iku suce: "Ashe ƙasar Allah bata kasance mãyalwaciya ba domin kuyi hijira a cikinta? Daga zarar sun rasa amsa (ta cewa) sai a karɓi rãyukansu irin yadda ake karɓan rãyin kafirai. Allah Ka kiyaye mu.

Lalle ne, waɗanda malã´ĩku suka karɓi rãyukansu, (alhãli) sunã mãsu zãluntar kansu, sun ce (musu): "A cikin me kuka kasance?" (Su kuma) suka ce: "Mun kasance waɗanda aka raunana a cikin ƙasa." Suka ce: "Ashe ƙasar Allah ba ta kasance mãyalwaciya ba, dõmin ku yi hijira a cikinta?" To, waɗannan makõmarsu Jahannama ce. Kuma tã mũnana ta zama makõma. (4:97)

Gargaɗi:

Kuma wanda ya yi hijira a cikin hanyar Allah, zai sãmu, a cikin ƙasa, wurãren jũyãwa mãsu yawa da yalwa. Kuma wanda ya fita daga gidansa yana mai hijira zuwa ga Allah da ManzonSa, sa´an nan kuma mutuwa ta riske shi, to, lalle ne, lãdarsa tã auku ga Allah, Kuma Allah Yã kasance, a gare ku, Mai gãfara, Mai jin ƙai. (4:100)

Yã bãyiNa, waɗanda suka yi ĩmãni! Lalle fa ƙasãTa mai yalwã ce, sabãda haka ku bauta Mini. Kõwane rai mai ɗanɗanar mutuwa ne, sa´an nan zuwa gare Mu ake mãyar da ku. (29:56-57)

قال النبي صلى الله عليه وسلم: إنما الأعمال بالنيات، ولكل امرئ ما نوى فمن كانت هجرته إلى الله ورسوله، فهجرته إلى الله ورسوله، ومن كانت هجرته إلى دنيا يصيبها، أو امرأة ينكحها، فهجرته إلى ما هاجر إليه.

Annabi (SAW) ya ce: kaɗai dai, ayyuka sai da niyya. Kuma ga Kõwane mutum (ana hukunci da) abinda yai niyya. Wanda hijirarsa ta kasance don Allah da ManzonSa ce, to hijirarsa tã kasance zuwa ga Allah da ManzonSa. Wanda hijirarsa ta kasance don dũniya ne, zãya same ta (ba lãda). Ko (yayi hijirar don) wata mace da yake aura, to hijirarsa tã kasance zuwa gareshi. [14]

Kada a manta: **Lalle ne waɗanda suka kãfirta sa´an nan kuma suka kange (mutãne) daga tafarkin Allah, sa´an nan suka mutu, alhãli kuwa sunã kãfirai, to, Allah bã zai yi gãfara ba a gare su.**[15]

Waɗannan nau'ikan mutuwa guda shida sune ke faruwa har zuwa tashin ƙiyama. Idan ka lura, nau'ika biyu daga cikin shida su muke fata ɗãyansu ya kasance garemu, amma saura huɗun sai dai mu nemi tsari dasu. Sai muyi ƙoƙarin gyara ayyukanmu domin kowa sai ya ɗanɗana mutuwa. Shin zai kasance wani ya dawwama alhali mafi kyawun halitta, Annabi Muhammad (SAW) bai kasance ya dawwama a dũniya ba ba?

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ (٣٤) كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

"Kuma ba Mu sanya dawwama ga wani mutum ba, a gabãninka. Shin to idan ka mutu (ya Rasulullãhi) to sũ ne madawwama? Kõwane rai mai ɗanɗanar mutuwa ne. Kuma Munã jarraba ku da sharri da alheri dõmin fitina. Kuma zuwa gare Mu ake mãyar da ku. (21: 34-35)

---

14. Daga Baban Hafsa- Umar ɗan kaɗɗabi (R.A), hadisin annawawi.
15. 47:34

Gargaɗi:

Mũ ne Muka ƙaddara mutuwa a tsakãninku, kuma ba Mu zama Mãsu gajiyãwa ba, A kan Mu musanya waɗansu (mutãne) kamarku, kuma Mu mãyar da ku a cikin wata halitta da baku sani ba. (56:60-61)

Ka ce "Lalle mutuwar nan da kuke gudũ daga gareta,to, lalle ita mai haɗuwa da ku ce sa´an nan kuma anã mãyar da kũ zuwa ga masanin fake da bayyane, dõmin Ya bãku lãbãri game da abin da kuka kasance kunã aikatãwa." (62:8)

Shin, ba ka gani ba, zuwa ga waɗanda suka fita daga gidãjensu, alhãli kuwa sũ dubbai ne, dõmin tsõron mutuwa? Sai Allah Ya ce musu: "Ku mutu." Sa´an nan kuma Ya rãyar da su, lalle ne Allah, haƙĩƙa Ma´abũcin falala a kan mutãne ne, kuma amma mafi yawan mutãne bã su gõdewa. (2:243)

"Inda duk kuka kasance, mutuwa zã ta riske ku, kuma kõ da kun kasance ne a cikin gãnuwõyi ingãtattu! "Kuma idan wani alheri ya sãme su sai su ce: "Wannan daga wurin Allah ne," kuma idan wata cũta ta sãme su, sai su ce: "Wannan daga gare ka ne."Ka ce: "Dukkansu daga Allah ne." To, me ya sãmi waɗannan mutãne, bã su kusantar fahimtar magana? (4:78)

FASALI

MAKOMAR MAMACI (BARZAHU).

Daga zãrar mutum ya mutu, alhali ya san abinda zai tarar, mutãne zasu shirya janãzarsa ne kamar yadda shari'a ta shimfiɗa. Shi wanda ya mutu irin mutuwa daga cikin mutuwan nan biyu masu kyau, zai sõ a kaishi kabarinsa da gaggawa, amma wanda ya mutu irin mutuwar nan ɗãya daga cikin guda huɗu, ba zai sõ a kaishi cikin azãba ba.
Kabari kõ dã ba'a bãda bãyaninsa ba an sani cewar zaiyi zãfi! Amma fa ga duk wanda ya mutu yana mai laifi.
Dukkan wanda ya mutu, zai koma cikin kasa ne kõda kuwa a cikin ruwa ya mutu. Allah (SWA) Yana cewa:

Daga gare ta Muka halitta ku, kuma a cikinta Muke mãyar da ku, kuma daga gare ta Muke fitar da ku a wani lõkaci na dabam. (20:55)

A cikin ƙasa ne Allah (SWA) Zai tara mutane har zuwa ranar tashin kiyama, sannan idan wa'adin tashin kiyamar yazo sai Allah (SWA) Ya tãshi kowa kamar dai bai zama ƙasã ba!

Allah, bãbu abin bautawa face Shi. Lalle ne haƙĩka Yana tãra ku har zuwa ga Yinin Kiyãma bãbu shakka a cikinsa. Kuma wãne ne mafi gaskiya daga Allah ga lãbãri. (4:87)

AZABAR KABARI.

وقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم:"الْقَبْرُ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، أَوْ حُفْرَةٌ مِنْ حُفَرِ النَّارِ"

Annabi (SAW) yace: kabari dausayi ne daga dausayen aljanna, ko rãmi daga rãmukan wuta.

A lõkacin da Malã'ikun rahama suka tafi da rũhin mũmini, bãyan mutuwarsa, malã'ikun da suke sãsannin sama za suji ƙamshi kamar al'miski, sai suce: "ƙamshi (ko iska) mai daɗi, rũhi mai kyau daga ƙasa (dũniya) ya zo. Rũhin ba zai wuce wata ƙofa ba face sai an buɗe masa, haka wani Malã'ika face sai ya masa salati, har sai anje dashi zuwa wajen Mai Rahama (Mai girma da ɗaukaka). Sannan sai a umarci Mikã'ila (A.S) ya sanya wannan rũhi cikin rayukan mũminai, sannan a rubuta shi a cikin littafin illiyyun, sannan a maida shi kabarinsa bãyan an faɗaɗa shi. Malã'iku biyu (Munkaru da Nakir) za su zo su tambaye shi ya bada amsa daidai, sannan sai a buɗe masa

ƙofofin aljanna yayi ta shan ƙamshi, sannan a haska masa kabarinsa ya zama kamar hasken rana. Kyakkyawan aikinsa yana zuwa masa da fuska mai kyau da shigar tufãfi masu kyau, ya tãya shi hira.

Amma rũhin mai laifi, bãyan ya mutu, malã'ikun sama za suce: Rũhi marar kyau ya zo daga ƙasa (dũniya). Ba za'a buɗe masa ƙofar sama ba: **Lalle ne waɗanda suka ƙaryatã game da ãyõyinMu, kuma suka yi girman kai daga barinsu, bã zã a bubbuɗe musu kõfõfin sama ba, kuma bã su shiga Aljanna sai (in zai yiwu) raƙumi ya shiga kafar allũra, kuma kamar wannan ne Muke sãka wa mãsu laifi. (7:40)**
Sai a rubuta rũhin a cikin littafin sijjin, sannan malã'ikan azãba yai ƙasa dashi yana hankaɗã shi har zuwa kabarinsa. Malã'iku biyu zasu tambaye shi ya kasa bada amsa daidai, sai a buɗe masa ƙõfõfin wutar jahannama zafi yana shigo masa. Za a mãtse kabarinsa, cikin duhu, mummunan aikinsa zai zo masa hira da mafi mũnin fuska da tufãfi.
Allah Ya kiyãye mu daga azãbar kabari. **kabari dausayi ne daga dausayen aljanna, ko rãmi daga rãmukan wuta.**

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعاً وَلا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَاناً وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

Kuma ku yi daidami da igiyar Allah gabã ɗãya, kuma kada ku rarraba. Kuma ku tuna ni´imar Allah a kanku a lõkacin da kuka kasance maƙiya sai Ya sanya sõyayya a tsakãnin zukãtanku sabõda haka kuka wãyi gari, da ni´imarSa, ´yan´uwa. Kuma kun kasance a kan gãɓar rãmi na wutã sai Ya tsãmar da ku daga gare ta. Kamar wannan ne Allah Yake bayyana muku ayõyinSa, tsammãninku, zã ku shiryu. (3:103)

Gargadi:
Yã kũ waɗanda suka yi ĩmãni! Kada ku jiɓinci waɗansu mutãne da Allah Yayi hushi a kansu. Lalle sun yanke tsammãni daga (rahamar) Lãhira, kamar yadda kãfirai suka yanke tsammãni daga mazõwa kaburbura. (60:13)
Yã kũ waɗanda suka yi ĩmãni! Ku nĩsanci abu mai yãwa na zato. Lalle sãshen zato laifi ne. Kuma kada ku yi rahõto, kuma kada sãshenku yã yi gulmar sãshe. Shin, ɗãyanku nã son yaci naman ɗan´uwansa yanã matacce? To, kun ƙĩ shi (cin nãman). Kuma ku bi Allah da taƙawa. Lalle Allah Mai karɓar tũba ne, Mai jin ƙai. (49:12)
Ubangijinku ne Mafi sani ga abinda yake a cikin rãyukanku. Idan kun kasance sãlihai to lalle ne shĩ Yã kasance ga mãsu kõmawa gare Shi, Mai gãfara. (17:25)

Yã kũ waɗanda suka yi ĩmãni! Ku bi Allah da taƙawa kuma rai ya dũbi abinda ya gabãtar dõmin gõbe, kuma ku bi Allah da taƙawa. lalle Allah, Mai ƙididdigewa ne ga abin da kuke aikatãwa. Kuma kada ku kasance kamar waɗanda suka manta Allah shi kuma Ya mantar da su rãyukansu. Waɗannan sũ ne fãsiƙai. (59:18-19)

أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ (٨١) وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ (٨٢)

Shin, to, wannan lãbãrin ne kuke mãsu wulãkantãwa? Kuma kunã sanya arzikinku (game da shi) lalle kũ, ku ƙaryata (shi)? (56:81-82)

كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ (٢٦) وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ (٢٧) وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ (٢٨)

A´aha! idan (rai) ya kai ga karankarmai. kuma aka ce: "Wãne ne mai tawada?" Kuma ya tabbata cewa rabuwa dai ce. (75:26-28)

حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ (٩٩) لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

Har idan mutuwa ta je wa ɗãyansu, sai ya ce: "Yã Ubangijina, Ku mãyar da ni (dũniya)." "Tsammãnina in aikata aiki na ƙwarai cikin abinda na bari." Kayya! Lalle ne ita kalma ce, shĩ ne mafaɗinta, alhãli kuwa a bãya gare su (bãyan sun mutu) akwai <u>barzahu</u> har rãnar da zã a tãyar da su. (23:99-100)

فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ (٨٣) وَأَنْتُمْ حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ (٨٤) وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ (٨٥) فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ (٨٦) تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٨٧) فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ (٨٨) فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ (٨٩) وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ (٩٠) فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ (٩١) وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ (٩٢) فَنُزُلٌ مِنْ حَمِيمٍ (٩٣) وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ (٩٤) إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ (٩٥) فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ (٩٦)

To, don me idan rai ya kai ga maƙõshi? (Kusa da mutuwa). Alhãli kuwa kũ, a lõkacin nan, kunã kallo. Kuma Mũ ne mafi kusanta gare shi daga gare ku, to, amma kũ bã ku gani. To, don me in dai kun kasance bã waɗanda zã a yi wa sakamako ba? Ku mãyar da shi (cikin jikinsa) har idan kun kasance mãsu gaskiya.
To, amma idan (mai mutuwar) ya kasance daga makusanta, Sai hũtawa da kyakkyawan abinci da Aljannar ni´ima. Kuma amma idan ya kasance daga mazõwa dãma, Sai (a ce masa) aminci ya tabbata a gare ka daga mazõwa dãma. Kuma amma idan ya kasance daga mãsu ƙaryatãwar, ɓatattun, Sai wata liyãfa ta ruwan zãfi. Da ƙõnuwa da Jahĩm, (56:83-94)

ADDU'A

رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا، رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ،

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ،

Rabbana innana sami'ina munãdiyan yunãdiy lil iymãni an ãminũ bi Rabbikum fa ãmanna, Rabbanã fag'fir lanã zunũbana wa kaffir annã sayyi'ãtina wa tawaffanã ma'al abrar. (3:193)
Rabbanag'fir lanã wa li'ik-wãninal laziyna sabakũna bil iymãni, wala taj'al fiy ƙulũbina gillal lil laziyna ãmanũ, Rabbanã innaKa Ra'ũfur Rahim. (59:10)

FASSARA:

"Yã Ubangijinmu! Lalle ne mũ mun ji Mai kira yanã kira zuwa ga ĩmãni cewa: "Ku yi ĩmãni da Ubangijinku", Sai muka yi ĩmãni. Yã Ubangijinmu! Sabõda haka Ka gãfarta mana zunubanmu, kuma Ka kankare miyãgun ayyukanmu daga gare mu. Kuma Ka karɓi rãyukanmu tãre da mutãnen kirki. (3:193)
…"Yã Ubangijinmu! Ka yi gãfara a gare mu, kuma ga ´yan´uwanmu, waɗanda suka riga mu yin ĩmãni, kada Ka sanya wani ƙulli a cikin zukãtanmu ga waɗanda suka yi ĩmãni. Yã Ubangijinmu! Lalle Kai ne Mai tausayi, Mai jin ƙai. (59:10)

BABI NA BIYU.

KUSANTAR TÃSHIN DŨNIYA.

Tashin dũniya shine rãnar da Malã’ika Isrãfil zai busa ƙaho kowa ya mutu, banda wanɗanda Allah Ya so. Ance sune Malã’iku hudu: Jibrilu, Mikã’ilu, Isrãfilu da Azrã’ilu (Malã’ikan mutuwa)

Da yawan mutane, sabõda sun karanta alãmõmin da za su zo kafin tãshin dũniya, suna ganin suna da sauran lõkaci da za su tuba su kõma ga Allah (SWA) daga zarar sun ga wata babbar alamar tãshin dũniya. Kaito! Lõkacin da ãya (alãma) ke bayyana wanda bai yi imãni ba tun farko bã zai iya yin imãni ba.

Shin, sunã jiran (wani abu), fãce dai malã´iku su je musu kõ kuwa Ubangijinka Ya je, kõ kuwa sãshen ãyõyin Ubangijinka ya je. A rãnar da sãshen ãyõyin Ubangijinka yake zuwa, ĩmãnin rai wanda bai kasance yã yi ĩmãnin ba a gabãni, kõ kuwa ya yi tsiwirwirin wani alheri, bã ya amfãninsa. Ka ce: "Ku yi jira: Lalle ne mũ, mãsu jira ne. (6:158)

Gargaɗi:
Ka haƙurtar da ranka tãre da waɗanda ke kiran Ubangijinsu, sãfe da maraice, sunã nufin yardarSa. Kuma kada idãnunka su jũya daga barinsu, kanã nufin ƙawar rãyuwar dũniya. Kuma kada ka bi wanda Muka shagaltar da zũciyarsa daga hukuncinMu, kuma ya bi son zuciyarsa, alhãli kuwa al´amarinsa ya kasance yin ɓarna. (18:28)
Wanda Allah Ya ɓatar to bãbu mai shiryarwa a gare shi: kuma Yanã barin su, a cikin ɓatarsu sunã ɗimuwa. (7:186)

Kada ka kasance daga cikin mutane masu tambãyar “yaushe ne dũniya za ta tashi?” abin da ake so kawai shine gargaɗi ga mutane cewa “tãshin dũniya yayi kusa!” Tambãyar lõkacin da zata tashi kamar neman ƙaryata lõkacin ne.

بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ. يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ (75:5-6)

إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَخْشَاهَا (٤٥) كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا
(79:45-46)

Ba haka ba! Mutum so yake, ya yi fãjirci, ya ƙaryata abin da yake a gabansa. Yanã tambãya: "Yaushe ne Rãnar Kiyãma?" (75:5-6)

Kai mai gargaɗi kawai ne ga mai tsõron ta. Kamar sũ a rãnar da zã su gan ta, ba su zauna ba fãce a lõkacin marƙce ko hantsinsa. (79:45-46)

Mutane (mushirikai) suna ganin cewa akwai sauran shekaru masu yawa kãfin a tãshi dũniya! Har yanzu ba su ga wassu manyan ãyõyi na alãmar tãshin dũniya ba.
Allah maɗaukakin Sarki Ya ce:

Lalle ne su, sunã ganinta (ƙiyama) mai nĩsa. Kuma Mu, Muna ganin ta a kusa. (70:6-)

Gargaɗi:
Kuma dã Allah Yana gaggãwa ga mutãne da sharri kamar yadda Yake gaggauta musu da alheri, haƙĩƙa dã an hukunta ajalinsu zuwa gare su. Sabõda haka Munã barin waɗanda ba su ƙaunar gamuwa da Mu a cikin kangararsu sunã ta ɗimuwa. (10:11)
Lalle ne waɗanda suke bã su yin ĩmãni da Lãhira, Mun ƙawãta musu ayyukansu, sabõda haka sunã ɗimuwa. (27:4)
Kuma suka ce: "Ya Ubangijinmu! Ka gaggauta mana da rabonmu (na azãba), a gabãnin rãnar bincike. (38:16)

ADDU'A

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ (٨)
رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ (٩)

Rabbana lã tuzig ƙulũbana ba'ada iz hadaitana wa hab'lanã min ladunKa rahmah. InnaKa anTal Wahhab. Rabbanã innaKa jãmi'un nãsa li yaumil lã-raiba fihi, innallãha lã yukliful miy'ãd.

Yã Ubangijinmu! Kada Ka karkatar da zukãtanmu bãyan har Kã shiryar da mu, kuma Ka bã mu rahama daga gunKa. Lalle ne, Kai, Kai ne Mai yawan kyauta.
"Yã Ubangijimu! Lalle ne Kai, Mai tãra mutãne ne dõmin wani yini wanda bãbu shakka a gare shi, Lalle ne Allah bã Ya sãɓãwar lõkacin alƙawari." (3:8-9)

Gargaɗi:

Yã ku waɗanda suka yi ĩmãni! Ku ci ku sha daga mãsu dãɗin abin da Muka azurta ku. Kuma ku gõde wa Allah, idan kun kasance Shi kuke bauta wa.

Kawai abin da Ya haramta a kanku, mũshe da Jini da nãman alade da abin da aka kurũrũta game da shi ga wanin Allah. To, wanda aka matsã, wanin ɗan tãwãye, kuma banda mai zãlunci, to bãbu laifi a kansa. Lalle ne Allah Mai gãfara ne, Mai jin ƙai. (2:172-173)

Yã ku mutãne! Ku ci daga abin da yake a cikin ƙasa, wanda yake halal, mai dãɗi. Kuma kada ku bi zambiyõyin Shaiɗan. Lalle ne shi, gare ku, maƙiyi ne bayyananne. Yana umurnin ku ne kawai da mugun aiki da alfãsha, kuma da ku faɗi abin da baku sani ba ga Allah. (2:168-169)

Kuma lalle ne, Muna jarrabar ku da wani abu daga tsõro da yunwa da naƙasa daga dũkiya da rãyuka da ´ya´yan itãce. Kuma ka yi bishãra ga mãsu haƙuri. Waɗanda suke idan wata masĩfa ta sãme su, sai su ce: Innã lillãhi wa innã ilaihi rãji'un- "Lalle ne mũ ga Allah muke, kuma lalle ne mũ, zuwa gare Shi, muke kõmãwa." (2:155-156)

Sharuddan sa'a fa sun riga sun zo! Shin mai mutane suke jira ne?

To shin sunã jiran (wani abu)? Fãce Sa´a ta je musu bisa abke (ba shiri), dõmin lalle sharuɗɗanta sun zo. To, yãya tunãwarsu take, idan har ta je musu? (47:18)

Gargaɗi:

Lalle abin da ake yi muku alƙawari (da zuwansa), haƙĩƙa gaskiya ne. Kuma lalle sakamako (ga ayyukanku), haƙĩƙa, mai aukuwa ne. (51:5-6)

Kaɗai dai waɗanda ba su yin imãni da ranar alƙiyama, sune suke neman gaggawar zuwan sa'a, suke ƙidayi-faɗi ga shekarar da sa'a zata tsãya. **Allah ne Wanda Ya saukar da Littãfi da gaskiya, da sikeli. Kuma me ya sanar da kai (cewa anã) tsammãnin Sa´ar kusa take? (42:17)**

Gargaɗi:

Makusanciya (alkiyama) fa, tã yi kusa. Bãbu wani rai, banda Allah, mai iya bãyani gare ta. (53:57-58)

(To) Shin, lõkaci bai yi ba ne, ga waɗanda suka yi ĩmãnĩ, zukãtansu su yi tawãlu´i ga ambaton Allah da abin da ya sauƙa daga gaskiya? Kada su kasance kamar waɗanda

aka bai wa littãfi a gabãnin haka, sai zãmani yayi tsawo a kansu, sabõda haka zukãtansu suka ƙeƙashe, kuma masu yawa daga cikinsu fãsiƙai ne.
Ku sani cewa Allah Yanã rãyar da ƙasã (ma) bãyan mutuwarta. Lalle Mun bayyana muku ãyõyi da fatan zã ku yi hankali. (57:16-17)

Hisabin mutane fa, ya kusanta! Mutane sun shagala. Ba’a maganar komai sai yadda za’a gyara dũniya kafin wassu shekarũ masu zuwa. Allah (SWA) Yana cewa:

Hisãbin mutãne ya kusanta gare su, alhãli kuwa (mutanen) sunã a cikin gafala, sunã mãsu bijirewa. (21:1-2)

Gargaɗi:
A´aha! Bã haka ba, kunã son mai gaugawar nan ne (dũniya), Kunã barin ta ƙarshen (Lãhira). (75: 20-21)

Al’amarin af’kuwar sa’a yã kasance kamar kiftawar ido, kai! Yã fi kiftawar ido sauri[16].

…sabõda haka kada rãyuwar dũniya ta rũɗar da ku, kuma kada marũɗi ya rũɗe ku game da Allah. (35:5)

Lalle waɗanda suka yi zalunci, suka ƙaryata game da ranar gamuwa da Allah, sunyi hasara…(6:31)

16. Duba aya 16:77

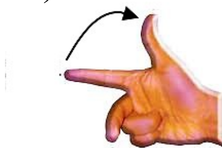
BÃBI NA UKU

ALÃMÕMIN TASHIN DŨNIYA.

Kafin bũsar ƙaho ta farko, bũsar da kowa zai mutu, akwai wassu abubuwa da za su faru anan dũniya, waɗannan abubuwa kuwa sune alãmõmin tashin dũniya.
Kamar yadda yawancin mutane sun san alãmõmin tãshin dũniya, ba sai anyi bayãni mai tsawo ba.

1. FITOWAR YÃJŨJU DA MÃJŨJU.

Yãjũju da mãjũju wassu halitttu ne masu tsawon ƙafa goma sha huɗu waɗanda suke yin barna a cikin ƙasa lõkacin Zulƙarnaini.
A lõkacin da Zulƙarnaini ya gina katangar karfe ya tõshe yadda suke shigowa suyi ɓarna sai yace: “*wannan rahama ne daga Ubangijina, amma idan wa’adi yayi, katangar zata karye guntu-guntu sannan su shigo suyi barna.*”
Katangar ance an gina ta ne a ƙarni na goma sha biyar. Daga gininta har zuwa rãyuwar Annabi Muhammad (SAW) shekaru ɗari shida da sittin da huɗu (664) kenan*.
Annabi Muhammad (SAW) ya ce: “**Lã ilaha illal lãh! Bone ga Lãrabãwa daga wani sharri da yai kusa! Yau, an buɗe Katangar Yãjuju da Mãjuju misãlin haka”**[17] (tsawon tsakãnin babban yatsa da yatsan nuni)”

Har sa´ad da aka bũɗe Yãjũju da Mãjũju alhãli kuwa sunã gaggãwa daga kõwane tudun ƙasa. Kuma wa´adin nan tabbatacce yã kusanto, (idan tãshin hankalin yazo) sai gã ta idãnun waɗanda suka kãfirta sunã bayyanannu, (sunã cewa), "Yã kaitonmu! Haƙĩƙa mun kasance a cikin gafala daga wannan! Ã´a, mun kasance dai mãsu zãlunci!" (21:96-97)

Gargaɗi:

Kuma kada ka kasance daga waɗanda suke ƙaryatãwa game da ãyõyin Allah, har ka kasance daga mãsu hasãra. Kuma waɗanda suka ƙaryata game da ãyõyinMu, zã Mu yi musu istidrãji daga inda ba su sani ba. (7:182)
Lalle ne, wannan wata tunãtarwa ce, sai dai wanda ya so, ya kãma hanyar ƙwarai zuwa ga Ubangijinsa. (73:19)

17. Muttafakun alaihi, Daga Zainab bnt Jahash (R.A)

2. FITOWAR DABBA MAI MAGANA.

Wannan dabbar ana kiranta Jassasa. Ance 'yar tãguwar Annabi Sãlihu (A.S) ce. Za ta fito daga dũtsen safa, na garin Makka, da hantsi. Za ta fito tana riƙe da sandar Annabi Mũsa (A.S) da hãtimin Annabi Sulaiman (A.S) ta ce wa mutane ba sa yin ĩmãnin gaskiya. Ance dabbar za ta fito ne sau uku. Allah dai Shi ne mafi sani.

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ

Kuma idan magana ta auku a kansu, Munã fitar musu da wata dabba daga ƙasa, tanã yi musu magana, cewa "Lalle mutãne sun kasance game da ãyõyinMu, ba su yin ĩmãnin yaƙĩni." (27:82)

Gargaɗi:

Yã ku waɗanda suka yi ĩmani! Ku shiga cikin Musulunci gabã ɗãya; kuma kada ku bi zambiyõyin Shaiɗan; lalle ne shĩ a gare ku maƙiyi ne, bayyananne. To, idan kun karkace daga bãyan hujjõji bayyanannu sun zo muku to ku sani cewa lalle ne Allah, Mabuwãyi ne, Mai hikima. (2:208-209)

Yã ku waɗanda suka yi ĩmãni! wanda ya yi ridda daga gare ku daga addininSa, to, Allah zai zo da wasu mutãne, Yanã son su kuma sunã son Sa, mãsu tawãlu´i a kan mũminai mãsu izza a kan kãfirai. Sunã yin, jihãdi a cikin hanyar Allah, kuma bã su tsõron zargin wani mai zargi. Waccan falalar Allah ce, Yanã bãyar da ita ga wanda Yake so. Kuma Allah Mayalwaci ne, Mai ilmi. (5:54)

ADDU'A

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ .

ƙulil-lãhumma mãlikal mulki, tũtil mulka man tashã'u, wa tanzi'ul mulka miman tashã'. Wa tu'izzu man tashã'u wa tuzillu man tashã'. bi yadiKal khair, innaKa ala kulli shai'in ƙadiyr.
Tũlijul laila fin nahãri wa tũlijun nahãra fil layl, wa tukhrijul hayya minal mayyiti wa tukhrijul mayyita minal hayyi, wa tarzuƙu man Tashã'u bi gairi hisab. (3:26-27)

Gargadi:

Allah ne Yake shimfiɗa arziki ga wanda Yake so, kuma Yanã ƙuntatãwa. Kuma sun yi farin ciki da rãyuwar dũniya, alhali kuwa rãyuwar dũniya ba ta zama ba dangane ga ta Lãhira fãce jin dãɗi kaɗan. Kuma Waɗanda suka kãfirta, sunã cewa, "Don me ba a sauƙar da wata ãyã ba a kansa daga Ubangijinsa?" Ka ce: "Lalle ne Allah Yanã ɓatar da wanda Yake so kuma Yanã shiryar da wanda ya tũba zuwa gare shi." (3:26-27)

3. SAMA ZA TAYI (LAUNIN) JA.

A lõkacin da za'a rufe ƙofar tũbã, sama zata tsage (kamar yadda take tsãgewa, walƙiya ta fito ta haska gari) ta fitar da wani jan haske wanda zai rufeta duka. Wallahu a'alamu

A lõkacin da sama za tayi ja, imãnin wanda baiyi imãni ba tun farko, ba zai amfane shi ba.[18] Gã rãnar nan tafe, *Kõ yau kõ gõbe*! A ranar za ka iya gãne masu laifi da wata alãma, haka kuma za ka iya gãne masu ĩmãni da alãmarsu.

فَإِذَا انْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ (٣٧) فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٣٨)
فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌّ (٣٩) فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (٤٠)
يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ (٤١)

Sa´an nan idan sama ta tsãge kuma ta zama jã kamar jar fãta. To, sabõda wanne daga ni´imõmin Ubangijinku, kuke ƙaryatãwa?
To, a ran nan bã zã a tambayi wani mutum laifinsa ba, kuma haka aljani. To, sabõda wanne daga ni´imõmin Ubangijinku, kuke ƙaryatãwa?
zã a iya sanin mãsu laifi da alãmarsu, sabõda haka sai a kãma kwarkwaɗarsu da sãwãyensu. (55:37-41)

Gargadi:

Lalle Ubangijinka Shi ne Mafi sani ga wanda ya ɓace daga tafarkinSa. Kuma Shi ne Mafi sani ga mãsu shiryuwa. Sabõda haka kada ka bi mãsu ƙaryatãwa. Sunã fatar ka sassauta, su kuma sũ sassauta. Kada ka bi dukkan mai yawan rantsuwa, walãkantacce. Mai zunɗe, mai yãwo da gulma. Mai hana alheri mai zãlunci, mai zunubi. Mai girman kai, bãyan haka kuma la´ĩmi (bã ya son alheri). Sabõda yã kasance mai dũkiya da ɗiya. Idan ana karanta masa ãyõyinMu, sai ya ce: "Tatsũniyõyin mutãnen farko ne." Zã Mu yi masa alãma a kan hanci. (68:7-16)

18. Duba aya 6:158.

4. FITOWAR DUJJAL

Babu wani Annabi da yazo face sai da yayi gargaɗi a mutanensa game da Dujjal.[19] Shi dai Dujjal ya kasance mai ido ɗãya. An rubuta, a fuskarsa, harrufan kafun da fa'un da ra'un, a rarrabe (wato ma'ana kãfiri). Duk mũmini zai gani, kuma zai iya karantãwa ko bai iya rubũtu ba.[20]

Dujjal zai fito ne, yace shi Ubangijin halittu ne, tare dashi akwai ruwa, akwai kuma wuta a dãya gefen. Shi ruwan nan wuta ce a ɓoye. Wutar kuma ruwan sanyi ne. a lõkacin masu son zuciya zasu zaɓi ruwansa. Allah Ya kiyashe mu!

Kafin Dujjal ya bayyana sai an mance da gargaɗin ambatonsa,[21] kuma sai ɗumãmar dũniya (*Global warming*) yã kai maƙura, ya zama kamar 80% na bishiyõyi sun ƙõne,[22] kai! Tarihin Dujjal zai ɗauki lõkaci da wuri (space) mai yawa a cikin wannan littafi, sabõda haka ne ba zan samu dãmar rubũta shi duka ba. Za'a iya duba Sahihul Muslim-*Kitãbul fitni wa ashrãdus sa'a* da sauran littattafai dõmin ƙarin bãyani.

Dujjal dai yakan fitini mutane, daga ƙarshe a kashe shi a wajen garin Madina.

Gargaɗi:

Kuma kamar wannan ne Muke bayyana ãyõyi, daki-daki, kuma dõmin hanyar mãsu laifi ta bayyana. (6:55)

Idan Allah Ya taimake ku, to, bãbu marinjayi a gare ku. Kuma idan Ya yarɓe ku, to, wãne ne wanda yake taimakon ku bãyanSa? Kuma ga Allah sai mũminai su dõgara. (3:160)

Yã kũ waɗanda suka yi ĩmãni! Idan kun yi tafiya (a cikin ƙasa), dõmin jihãdi, to, ku nemi bãyani. Kuma kada ku ce wa wanda ya jĩfa sallama zuwa gare ku: "Bã Musulmi kake ba." Kunã neman hãjar rãyuwar dũniya, to, a wurin Allah akwai ganimõmi mãsu yawa. Kamar wannan ne kuka kasance a gabãnin ku musulunta, sa´an nan Allah Ya yi muku falala. Sabõda haka ku zan neman bayãni. Lalle ne Allah Yã kasance, ga abin da kuke aikatãwa, Masani. (4:94)

5. DAWOWAR ANNABI ISÃ ƊAN MARYAM (A.S).

Bãyan Dujjal ya fito, yayi arba'in a cikin ƙasa, sai Allah (SWA) Ya sauƙar da Annabi Isã (A.S). Annabi Isã (A.S) zai nemi Dujjal ya kashe shi.

Mutane za su zauna, cikin zaman lãfiya, ba wani tãshin hankali tsakanin mutum biyu, tsawon shekaru bakwai. Sannan sai Allah (SWA) Ya aiko da wata iska mai sanyi daga yankin garin Sham. Wannan iskar da zarar mai ɗigon imãni a zuciya ya sheƙe ta, sai

19. Bukhari ya rawaito, hadisi daga Ibn Umar (R.A). A Bible Dujjal suke kira AntiChrist (False messiah)
20. Siffofin jikin Dujjal, Littafin Nihayatal Ãlam shafi na 230.
21. Hadisi daga Rãshid bn Sa'ad, ruwayar Abdullahi bn Ahmad daga riwayar Baƙiyya daga Safwan bn Amru
22. Hadisin ya ambaci raguwar ruwan sama da ƙonewar tsirrai. daga Umãmatu al Bahiliy, ruwayar Muslim.

mutuwa! Dũniya zãta zama cike da marasa ilmi a wannan lõkacin, ba su san umarni ba haka kuma hani. Zina zata yawaita…

Gargaɗi:
Bai zama addini ba dõmin kun jũyar da fuskõkinku wajen gabas da yamma, kuma amma addini shi ne ga wanda ya yi ĩmãni da Allah da Rãnar Lãhira da malã´iku da Littattafan sama da Annabãwa, kuma ya bãyar da dũkiya, akan yana son ta, ga mai zumunta da marãyu da matalauta da ɗan hanya da mãsu rõƙo, kuma a cikin fansar wuya, kuma ya tsãyar da salla, kuma ya bãyar da zakka, da mãsu cika alkawari idan sun ƙulla alkawarin da mãsu haƙuri a cikin tsanani da cũta da lõkacin yãƙi. Waɗannan su ne suka yi gaskiya. Kuma waɗannan su ne mãsu taƙawa. (2:177)

6. YAWAN MUTANE A BIRANEN TURÃWA (RUM[23]).

Kafin sã'a ta tsãya, sai yã kasance birnin Rum (Ingila da Amirka) ya kece yawan lãrabãwa, yã kasance mafi yawan ƙidaya (population) a duniya.[24] To anan ne Dujjal zai fito, kuma kisan mutane (terrorism) zai yawaita yayin fitowar ta Dujjal.

قال المستورد القرشي عند عمرو بن العاص سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: تقوم الساعة والروم أكثر الناس فقال عمرو أبصر ما تقول قال أقول ما سمعت من رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لئن قلت ذاك إن فيهم لخصالاً أربعاً: إنهم لأسرع الناس كرةً بعد فرة، وإنهم لخير الناس لمسكينٍ وفقير وضعيف، وإنهم لأحلم الناس عند فتنة، وأوشكهمٍ وخيرهم والربعة حسنةً جميلةً وإنهم لأمنع الناس من ظلم الملوك (رواه المسلم)

Masturadu ya faɗa a wajen Amru bnl As (R.A): Nã ji Manzon Allah (SAW) yana cewa: **Sa'a zata tsaya, Rũmawa su suka fi yawan mutane.** Sai Amru bnl As yace: kayi bĩtar abinda kake faɗi! Sai yace masa ina faɗan abinda naji Manzon Allah (SAW) ya faɗã ne. Sai Amru bnl As yace: To in anyi la'akari da haɗĩsin da ka faɗa, lalle zã su zama suna da waɗannan halãye guda huɗu:

1. Sune mutane, a ƙwaryar duniya, masu gaggawar binciken raunin su.
2. Su kasance masu kirki a miskĩnai da faƙĩrai da raunãnã (misãlin USAID).
3. Su kasance mutane masu tunanin fitina.
4. Na huɗu, mai kyau, mai ƙãyatarwa, suna hana mulkin danniya.

---

23. Rumawa sune turawan Europe da America. Sun samu sũnan Rum daga Asfar bn Rum bn Isu –qurɗabi
24. Duba Sahihul Muslim- Kitabul Fitna: Bãbu taƙumus Sã'a war Rum ak'tharan nãsi.

Gargaɗi:

A. L̃. M̃.

An rinjãyi Rũmawa. A cikin mafi kusantar ƙasarsu, kuma sũ, a bãyan rinjãyarsu, zã su rinjãya. A cikin ´yan shekaru. Al´amari na Allah ne a gabãnin kõme da bãyansa, kuma a rãnar nan mũminai zã su yi farin ciki. Da taimakon Allah Yanã taimakon wanda Yake so. Kuma Shĩ ne Mabuwãyi, Mai jin ƙai. Wa´adin Allah, Allah bã ya sãɓãwa ga wa´adinsa, kuma amma mafi yawan mutãne ba su sani ba. Sunã sanin bayyanannar rãyuwar dũniya, alhãli kuwa sũ shagalallu ne daga rãyuwar Lãhira. (30:1-7)

7. KISFEWAR RANA DA FITOWARTA TA YAMMA.

Wannan yana daga cikin alãmõmi manya na tãshin dũniya. Rãna zã tayi kusufi (kisfewa) sau uku. Ɗãya daga Gabas, ɗãya a yamma, ɗãya kuma a ƙasar Lãrabãwa. ƙarshen waɗannan kusũfai, rana zata fitõ ta yamma sãɓanin yadda ta sãba ta gabas.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أنه صلى الله عليه وسلم قال: ثلاث إذا خرجن لاينفع نفسا إيمانها لم تكن آمنت من قبل أو كسبت في إيمانها خيرا: طلوع الشمس من مغربها، والدجال، ودابة الأرض.

Daga Abu Huraira (R.A) ya ce Manzon Allah (SAW) ya ce: Guda uku, idan suka fito ĩmãnin rai wanda bai kasance yã yi ĩmãnin ba a gabãni, kõ kuwa ya yi tsiwirwirin wani alheri, bã ya amfãninsa.[25] Fitowar rana ta wajen faduwarta, da Dujjal da Dabba mai magana. (Muslimu ya rawaito)

Gargaɗi:

Kuma ga Allah gaibin sammai da ƙasa yake. Kuma zuwa gareShi ake mãyar da dukkan al´amari. Sabõda haka ku bauta Masa kuma ku dõgara a kanSa. Kuma Ubangijinka bai zama Mai gafala daga abin da kuke aikatãwa ba. (11:123)

Yã kũ waɗanda suka yi ĩmãni! Abin sani kawai, mushirikai najasa ne, sabõda haka kada su kusanci Masallaci Mai alfarma a bãyan shekararsu wannan. Kuma idan kun ji tsõron talauci to, da sannu Allah zai wadãta ku daga falalarSa, idan Ya so. Lalle Allah ne Masani, Mai hikima. (9:28)

Shin kõ kun amince cewa Wanda ke cikin sama, bã zai iya shãfe ƙasa tãre da ku ba, sai ga ta tana mai girgiza? Kõ kun amince cewa Wanda ke cikin sama bã zai iya sako muku iskar gũguwa ba? To, zã ku san yadda (ãƙibar) gargaɗiNa take. (67:16-17)

---

25. Daga ãyar 6:158

8. WUTA MAI KÕRA MUTANE ZUWA MATATTARA.

Wannan yana daga cikin manyan alãmõmin tãshin dũniya, ance ita ce alãma ta karshe (Allah dai Shi ne Mafi sani). Wata wuta ce za ta fito daga ƙasar Yaman (Yemen) ta kõra mutane zuwa wurin da za’a tattarasu dõmin tãshin dũniya. Wassu malamai sunce Baitul Maƙadisi ne wurin da za’a tara mutane dõmin tãshin dũniya sabõda kasancewar sa mafi kusa da sama. Waɗannan bãyanai suna cikin Sahihul Muslim da tafsirin Sãwi. Wassu sunce wata farar ƙasã ce madaidaiciya, marar wata alãma ficecciya da wani mutum ya sani. (Allah dai Shi ne Mafi sani).

عن حذيفة بن أسيد قال: أشرف علينا رسول الله ﷺ من غرفة فقال: ماذا تذكرون؟ قلنا: نتذاكر الساعة قال: فإنها لا تقوم حتى يكون قبلها عشر آيات: الدجال، والدخان، والدابة، وطلوع الشمس من مغربها، ويأجوج ومأجوج، ونزول عيسى بن مريم عليه السلام، وثلاثة خسوف: خسف بالمشرق، وخسف بالمغرب، وخسف بجزيرة العرب، وآخر ذلك نار تخرج من أرض اليمن تطرد الناس إلى محشرهم.

Gargaɗi:

Kuma bãbu wata dabba a cikin ƙasa kuma bãbu wani tsuntsu wanda yake tãshi da fukafukinsa fãce al´umma ne misãlanku. Ba Mu yi sakacin barin kõme ba a cikin Littãfi, sa´an nan kuma zuwa ga Ubangijinsu ake tãra su.

Kuma waɗanda suka ƙaryata game da ãyõyinMu, kurãme ne kuma bebãye, a cikin duffai. Wanda Allah Ya so Yanã ɓatar da shi, kuma wanda Ya so zai sanya shi a kan hanya madaidaiciya.

Ka ce: "Shĩn, kun gan ku, idan azãbar Allah ta zo muku, kõ Sã´ar Tashin Kiyãma ta zo muku, shin wanin Allah kuke kira, idan dai kun kasance mãsu gaskiya?"

"Ã´a, Shĩ dai kuke kira sai Ya kuranye abin da kuke kira zuwa gare Shi, idan Ya so, kuma kunã mantãwar abin da kuke yin shirkin tãre da shi." (6:38-41)

9. BAYYANAR HAYAƘI A SARARIN SAMANIYA.

Hayaƙi daga sama zai lulluɓe dũniya, ko wani sãshenta. Mafi yawan Mãlamai sun tafi akan cewa shĩ wannan hayãki na alãmar tãshin dũniya bai bayyana ba tukun, kuma zai bayyana ne kusa da tashin dũniya. Akan wannan ilmi Aliyu bn Abi ɗãlib da Ibn Abbas da Abũ Sa’ĩdul khudriy (R.A) suka tafi. Daga cikin hadisan da ke nuni da bayyanar hayãki a ƙarshen dũniya sun haɗa da hadisin Huzaifa, wanda yake wannan shãfin.

Duk da cewa Abdullahi Ibn Mas'ud da jama'ar salafãwa da yawa sun tafi akan cewa wannan hayãki ya bayyana a lokacin Manzon Allah (SAW), a taƙaice dai, magana mafi rinjãye ita ce: wannan hayãƙin yana daga ayõyin da ake jira, waɗanda basu fãru ba. Kuma ana fahimtar wannan ne daga faɗin Allah (SWA):

فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ (١٠) يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ

Sabõda haka, ka dakata rãnar da sama zã ta zo da hayãƙi bayyananne. Yanã rufe mutãne. Wannan wata azãba ce mai raɗaɗi. (44:10-11)

Gargaɗi:

Ya Ubangijinmu! Ka kuranye mana azãba. Lalle Mũ, mãsu ĩmãni ne. Inã tunãwa take a gare su, alhãli kuwa, haƙĩƙa, Manzo mai bayyanãwa Ya je musu (da gargaɗin saukar azãbar, ba su karɓa ba)? Sa´an nan suka jũya baya daga gare shi, Kuma suka ce: "Wanda ake gayãwa ne, mahaukaci." Lalle Mũ, Mãsu kuranyewar azãba ne, a ɗan lõkaci kaɗan, lalle kũ, mãsu kõmãwa ne (ga laifin). Rãnar da Muke damƙa, damƙa mafi girma, lalle ne Mũ mãsu azãbar rãmuwa ne. (44:12-16)

10. SON MUTUWA SABÕDA A HŨTA DA WAHALA.

Dũniya ba za ta tãshi ba har sai wahala tayi yawa yadda za a samu mutum yana sha'awar na cikin kabari, yana cewa: "kaito! Inãma na kasance ni ne a cikin wannan kabarin."[26] Waɗannan mutanen basu da addini face bala'i.

A yau mutane da yawa sukan kashe kansu sabõda wahala, ko su ce "inã ma sun mutu sun hũta", to yãya hãlin mutanen gobe?

قال ابن مسعود ﷺ سيأتي عليكم زمان لو وجد أحدكم الموت يباع لاشتراه.[27]

Ibn Mas'ud (R.A) ya ce: Da sannu zamani zai zo muku, da dayanku zai samu ana sayar da mutuwa, da ya saya!

وهذا العيش ما لا خير فيه ... ألا موت يباع فأشتريه

Gargaɗi:

Shin ko zã Mu sanya waɗanda ke bi da ɗa´a kamar mãsu laifi? Me ya sãme ku, yãya kuke yin hukunci (da haka)? Ko kuna da wani littafi, wanda a cikinsa, kuke karantãwa? Cewã kunã da, a cikinsa lalle (duk) abinda rãyukanku suka zãɓa? Kõ kunã (riƙe) da wasu rantsuwõyin alkawari a kanMu, har ya zuwa Rãnar Ƙiyãma, cewa lalle

26. Muttafakun alaihi, daga Abu Huraira (R.A)

27. Daga Littafin Alamatis Sa'at as-Sugra na Yahya bn Musa Zahraniy, Imam Jami Kabir, Garin Tabuka.

ne kunã da abin da kuke hukuntãwa kanku? Ka tambaye su, wãne, a cikinsu, ke lãmuncewã ga sãmun wannan (hukuncin)? Kõ sunã da abõkan tãrewa (ga wannan ra´ayi)? To, sai su kãwo abõkan tãrayyarsu, idan sun kasance mãsu gaskiya. (68:35-41)

11. SAURAN ALÃMÕMI.

Alãmõmin tãshin dũniya da aka karanta, in banda na ƙarshe, suna daga cikin manyan alãmõmin tãshin dũniya. Da yawan ƙanãnan alãmõmin tãshin dũniya sun fãru. Yawan ƙanãnan alãmõmin tãshin dũniya yafi yãwan manyan. Sabõda haka za a samu bĩtar jerin sũnayensu a ƙarshen wannan littafin in Allah (SWA) Ya yarda.

وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

Kuma lalle shĩ, haƙĩƙa, wani ilmi ne na Sa´a, sabõda haka, kada ku yi shakka a gare ta, kuma ku bĩ Ni. Wannan ita ce hanya madaidaiciya.

Gargaɗi:

Shin, ba ka gani ba, zuwa ga waɗanda suke riyãwar cewa sunã ĩmãni da abin da aka sauƙar zuwa gare ka da abin da aka sauƙar daga gabãninka, sunã nufin su kai ƙãra zuwa ga Ɗãgũtu alhãli kuwa, lalle ne, an umurce su da su kãfirta da shi, kuma Shaiɗan yanã neman ya ɓatar da su, ɓatarwa mai nĩsa. Kuma idan aka ce musu: "Ku zo zuwa ga abin da Allah Ya saukar, kuma zuwa ga Manzo" zã ka ga munãfukai sunã kange mutãne daga gare ka, kangewa. To, yãya, idan wata masĩfa ta sãme su, sabõda abin da hannuwansu suka gabãtar sa´an nan kuma su je maka sunã rantsuwa da Allah cewa, "Ba mu yi nufin kõme ba sai kyautatawa da daidaitãwa."? Waɗannan ne waɗanda Allah Ya san abin da ke cikin zukãtansu. Sabõda haka ka kau da kai daga gare su, kuma ka yi musu gargaɗi, kuma ka gãya musu, a cikin sha´anin kansu, magana mai nauyi da fasãha. (4:60-63)
Sabõda haka ka bar Ni da mai ƙaryata wannan lãbãri. Zã Mu yi musu istidrãji daga inda ba su sani ba. Ina jinkirtã musu (ne), lalle kaidiNa mai ƙarfi ne. (68:44-45)

ADDU’A.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ (٨)
رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ (٩)

BÃBI NA HUDU

BŨSAR ƘAHO.

A lõkacin da sa'a za ta tsãya, za'a umarci Malã'ika Azrafil (A.S) ya bũsa ƙaho. Idan wannan Malã'ikan ya busa ƙahon, Kõwane abu mai rai zai mutu, illa mã shã Allah. Sannan idan aka umarce shi da ya sãke bũsawa, Kõwane macecce zai tashi domin yayi bayãnin abubuwan da ya aikata a dũniya. Ga bãyaninsu kamar haka:

BUSAR ƘAHO NA FARKO.

Innã lillãhi wa innã ilaihi rãji'un! Idan wa'adi ya cika, Allah (SWA) Ya umarci Malã'ikan bũsar ƙaho da ya busa, idan Malã'ikan ya bũsa ƙahon, dukkan mai rai da yake sama da mai rai da yake ƙasa za su firgita, sannan kõwa zai mutu face wanda Allah Ya so ba za su mutu a wannan bũsar ba, Sune Malã'iku huɗu masu daraja (Jibril, Mikã'il, Isrãfil da Malã'ikan mutuwa). Wannan bũsar kuwa za ta biyo bãyan fitõwar dabba mai magana ne, ko fitõwar rana ta wurinda take faɗuwa. Allah (SWA) Shi ne mafi sani, kuma Yana cewa:

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلٌّ أَتَوْهُ دَاخِرِينَ

Kuma a rãnar da ake bũsa a cikin ƙaho, sai wandã yake a cikin sammai da waɗanda suke a cikin ƙasa su firgita, fãce wanda Allah Ya so, kuma dukkansu, su je Masa sunã ƙasƙantattu. (27:87)

Gargaɗi:

Ashe, ba Mu sanya ƙasa matattarã ba. Ga rãyayyu da matattu, (77:25-26)

Shin, mutum yana zaton cewa bã zã Mu tãra ƙasusuwansa ba? Na´am! Mãsu ĩkon yi Muke a kan Mu daidaita gaɓõɓin yãtsunsa. (75:3-4)

Ka ce: "Shĩn, kun gan ku, idan azãbar Allah ta zo muku, kõ Sã´ar Tashin Kiyãma ta zo muku, shin wanin Allah kuke kira, idan dai kun kasance mãsu gaskiya?" "Ã´a, Shĩ dai kuke kira sai Ya kuranye abin da kuke kira zuwa gare Shi, idan Ya so, kuma kunã mantãwar abin da kuke yin shirkin tãre da shi." (6:40-41)

Ga Allah (SWA) mulki yake a ranar da ake busa a cikin ƙaho. (6:73)

Daga zarar bũsar ƙaho tayi arba'in (Allah Shine mafi sani), to sai busa ta biyu ta biyo bãya.

Rãnar da mai girgiza abũbuwa (bũsar farko) zã ta kaɗa. Mai biyar ta (bũsa ta biyu) nã biye. (79:6-7)

FASALI:

ABUBUWAN DA ZA'A YI BÃYAN BŨSAR FARKO, LÕKACIN DA MUTANE DA SAURAN HALITTU SUKE MACE.

1. NAƊEWAR SAMA:

A lõkacin da kowa ke mace, za'a naɗe sama kamar yadda ka sani ake naɗe takarda ko tãbarma. Kamar dai yadda aka fara halittar sama alhãli mutum bai kasance kõmai ba, kuma bai san yadda yake ba, haka nan za'a maida halittar sama a lõkacin da mutum bai san yadda ya ke ba. Allah Mai iko! Allah (SWA) Yana cewa:

A rãnar da Muke naɗe sama kamar naɗewar takarda ga abũbuwan rubũtãwa, kamar yadda Muka fãra a farkon halitta Muke mãyar da ita. Wa´adi ne a Kanmu. Lalle ne Mun kasance Mãsu aikatãwa. (21:104)

Gargaɗi:

Ka ce: "Ku dũbi abin da yake cikin sammai da ƙasa."Kuma ãyõyi da gargaɗi bã su wadãtarwa ga mutãne waɗanda bã su yin ĩmãni (10:101)
To, ba sai Nã yi rantsuwa da abin da kuke iya gani ba, Da abin da bã ku iya gani. Lalle ne, shi (Alƙur´ani) tabbas maganar wani manzo (Jibirilu) mai daraja ne. (69:38-40)
Lalle ne shi (Alƙur´ãni), bã kõme ba ne fãce gargaɗi ga talikai. Ga wanda ya so, daga cikinku, ya shiryu. (81:27-28)
Kuma lalle ne shi (Alƙarãni) wallahi baƙin ciki ne ga kãfirai. Kuma lalle, ne shi gaskiya ce ta yaƙini. Sabõda haka, ka tsarkake sũnan Ubangjinka, mai girma. (69:50)
Kuma ka yi hukunci a tsakãninsu da abin da Allah Ya sauƙar kuma kada ka bĩbiyi son zũciyõyinsu, kuma ka yi saunar su fitine ka daga sãshen abin da Allah Ya saukar zuwa gare ka. To, idan sun juya bãya, to, ka sani cewa, kawai Allah yana nufin Ya sãme su da masĩfa ne sabõda sãshen zunubansu. Kuma lalle ne, mãsu yawa daga mutãne, haƙĩƙa, fãsiƙai ne. (5:49-50)

2. SHEƘEWAR DUWÃTSU.

Duwatsu za su zama kamar girgije, suna tafiya suna narkewa, suna malãlã kamar tudun rairãyi. Ana sheƙe duwãtsu sheƙewa, kafin kace wani abu wurin da duwatsun suka kasance ya zama faƙo. (56:4-6)

Rãnar da ƙasa ke raurawa, da duwãtsu, kuma duwãtsu su kasance tudun rairãyi mai malãlã. (73:14)

Kuma sunã tambãyarka daga duwãtsu, sai ka ce: "Ubangijina Yana sheƙe su sheƙewa, Sa´an nan Yanã barin (wurinsu) faƙo mai santsi. (20:105-106)

Gargaɗi:
Kuma kanã ganin duwãtsu, kanã zaton su sandararru, alhãli kuwa sũ sunã shũɗewa shũɗewar girgije, bisa sanã´ar Allah Wanda Ya kyautata kõwane abu. Lalle Shi, Mai lãbartãwa ne game da abin da kuke aikatãwa. (27:88)
Kuma kada ku yi ɓarna a cikin ƙasa a bãyan gyaranta. Kuma ku kirãye Shi (Allah) sabõda tsõro da tsammãni;[28] lalle ne rahamar Allah makusanciya ce daga mãsu kyautatãwa. (7:56)

3. MUSANYA ƘASA.

Wannan ƙasar da muke kai, bã akanta ne za'a yi hisãbi ba. Za'a yi hisãbi ne akan wata farar ƙasa, wacce ba'a taɓa amfani da ita wajen nõma ba, ko wata alfãsha ba.
A lõkacin da aka niƙe duwatsu aka haɗasu da ƙasa, aka daidaita tudu da kwari, sai a naɗe ƙasa. Za'a kawo wata ƙasa, fara mai kyau, a shimfiɗa. Akan wannan farar kasar ne za'a yi hisãbi ga kõwane mutum da aljani.

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

A rãnar da ake musanya ƙasa bã ƙasar nan ba, da sammai kuma su bayyana ga Allah Makaɗaici, Mai tanƙwasãwa. (14:48)

A lõkacin da za a canza ƙasa, ance ma'abõta kaburbura suna kan sirãɗi. Sirãɗi wata hanya ce sĩririya, akan wutar Jahannnama. Ba makawa ga kõwane mutum, sai ya hau kan siraɗi! Shin lõkacin canza ƙasa ne kawai mutane za su hau kan siraɗi? Allah Shi ne mafi sani. Abin da Ya sanar damu kawai:

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا

Kuma bãbu kõwa daga gare ku sai mai tuzga mata. Yã kasance wajibi ga Ubangijinka, hukuntacce. (19:71)

Gargaɗi:
Yã kũ mutãne! Ku tuna ni´imar Allah a kanku. Shin, akwai wani mai halitta wanin Allah da zai azurta ku daga sama da, ƙasã? Bãbu wani abin bautãwa, fãce Shi. To, yãya ake karkatar da ku? (35:3)

28. Kar ku ƙira wani waliyyi.

FASALI:

BUSAR ƘAHO NA BIYU.

To, idan an yi bũsa a cikin ƙaho, bũsa ɗãya. Kuma aka ɗauki ƙasa da duwãtsu, kuma aka niƙa su niƙãwa ɗãya. A ran nan, mai aukuwa zã ta auku. (69:13-15)

Ita dai bũsa ta biyu, ta kasance wata tsawa ce guda ɗãya, wacce zata tãyar da Kõwane macecce daga barcinsa.

Tõ, ita kam, tsãwa ce guda kawai. Sai kawai gã su (halittu) a bãyan ƙasa. (79:13-14)

Haƙiƙa bũsar ƙaho ta biyu tafi ta farko firgitarwa. Sautin bũsa ta biyu ya sha banban da na bãsa ta farko. Ka tuna cewa bũsa ta farko an busa wa rãyayyu ne domin su mutu, amma bũsa ta biyu, za'a bũsa wa matattu ne dõmin su tãshi su bada bayãni game da abinda suka aikata a dũniya. Sannan a yi hukunci a tsakãninsu da gaskiya, a sãka wa Kõwane rai da mafi alherin abin da ya aikata.

Gargaɗi:

Kuma sunã cewa, "Yaushe wannan hukunci yake aukuwa idan kun kasance mãsu gaskiya?" Ka ce: "Ranar hukuncin nan, ĩmãnin waɗanda suka kãfirta bã zai amfãne su ba (a cikinta) kuma bã zã a yi musu jinkiri ba." Sabõda haka ka kau da kai daga barinsu, kuma, ka yi jira lalle, sũ ma mãsu jira ne. (32:28-30)
Sabõda haka, ka bar su! Rãnar da mai kiran zai yi kira zuwa ga wani abu abin ƙyama. Ƙasƙantattu ga idanunsu zã su fito daga kaburburansu, kamar dai sũ fãri ne waɗanda suka wãtse. Sunã gaggãwar tafiya zuwa ga mai kiran, kãfirai na cewa, "Wannan yini ne mai wuya!" (54:6-8)

Daga zãrar anyi bũsa, bũsa ta biyu, Allah (SWA) Zai umarci ƙasa ta kece ta jefar da kõwane abin da yake cikinta. ƙasa zã ta saurãri maganar Ubangijinta. Annabi Muhammadu (SAW) shi ne wanda zai fara fita daga cikin kabarinsa.[29] ƙasa za ta wãtsar da sauran mutane ta wõfinta daga komai.[30]

---

29. وعن أنس قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول اني لاول الناس تشق الارض عن جمجمتي يوم القيامة...(السنن الكبرى)

30. **Kuma idan ƙasã aka mĩke ta, Kuma ta jefar da abin da yake a cikinta, ta wõfinta daga kõme. Kuma ta saurãri Ubangijinta, aka wajabta mata yin saurãren,** (84:3-5)
Rãnar da ƙasã ke tsattsãgewa daga gare su, sunã mãsu gaggãwa. Wancan tãrãwar mutãne ne, mai sauƙi a gare Mu. (50:44)

Gargaɗi:

Abin sani kawai, waɗanda suke saurãre ne suke karɓãwa, kuma matattu Allah Yake tãyar da su, Sa´an nan kuma zuwa gare Shi ake mãyar da su. (6:36)

Ya ku waɗanda suka yi ĩmãni! Ku bi Allah da taƙawa, kuma ku kasance tãre da mãsu gaskiya. (9:119)

Daga zarar mutãne sun fito daga kaburburra da gaggãwa, za su nufi wajen Malã'ikan da yake bũsa ƙaho ƙungiya-ƙungiya.[31] Kafirai za suce: kai! Wannan yini da wahala yake!

Rãnar da suke fitowa daga kaburbura da gaugãwa, kamar sũ, zuwa ga wata kafaffiyar (tũta), suke yin gaugãwa. Maƙasƙanta ga idãnunsu, wani walaƙanci yana rufe su. wannan shi ne yinin da suka kasance ana yi musa alkawari (a kansa). (70:43-44)

Sunã gaggãwar tafiya zuwa ga mai kiran, kãfirai na cewa, "Wannan yini ne mai wuya!" (54:8)

Gargaɗi:

Mene ne ya yi jinsu, kuma mene ne ya yi ganinsu a rãnar da suke zo Mana! Amma azzãlumai sunã a cikin ɓata bayyananna. Kuma kayi musu gargaɗi da rãnar nadãma a lõkacin da aka hukunta al´amari alhãli kuwa sunã a cikin ɓata, kuma sũ bã su yin ĩmãni. (19:38-39)

Tãshin mutãne da fitarsu daga kaburbura lõkacin bũsa ta biyu ya banbanta a tsakãninsu bisa ga taƙawarsu. Wassu za su tãshi a firgice, wassu kuma kamar wanda ya farka daga barci- ya tãshi ya zauna sannan ya tãshi tsaye…

31. Duba ayar **78:18.**

FASALI:

FITAR MUTANE DAGA KABARI.

1. TÃSHIN MUTANEN KIRKI:

Dukkan mũminai, masu taƙawa, sãlihai da dukkan waɗanda suka aikata ayyukan ƙwarai, za su tãshi daga kabari ba tare da wata firgita ba. Kuma ba sa tare da baƙin ciki daɗa ko wani *dã nã sani*.

Daga zarar sun tãshi, sai malã'iku su zo suyi musu marãba suce musu: "wannan yininku ne wanda kuka kasance ana yi muku wa'adi da shi.

Firgitar nan mafi girma, bã zã ta baƙantã musu rai ba. Kuma malã´iku na yi musu marãba (sunã cewa) "Wannan yininku ne wanda kuka kasance anã yi muku wa´adi da shi." (21:103)

Gargadi:

Wanda ya zo da kyakkyawan aiki guda, to, yanã da mafi alheri daga gare shi. Kuma sũ daga wata firgita, a yinin nan, amintattu ne. Kuma wanda ya zo da mũgun aiki, to (ka ƙaddara), an kife fuskõkinsu a cikin wuta. Ko (kuna tsammanin) zã a sãka muku, fãce da abin da kuka kasance kunã aikatãwa? (27:89-90)

2. TASHIN MUSHIRIKAI.

Dukkan masu shirka ta hanyar amfani da aljannu ko wata shirkar ta daban, za su tãshi daga kabari, a cikin firgita. Daga zãrar sun tuna masu taimakonsu a dũniya kuma suka ga masu taimakon nãsu a cikin wani hãli na hasãra, sai suyi shiru, su kasa magana. Daga nan sai su nemi gujewa abokan shirkar tãsu don sabõda kar su kãwo musu wani uzuri. Allah (SWA) Yana cewa:

Kuma a rãnar da sa´a ke tsayuwa, mãsu laifi zã su kãsa magana. Kuma bãsu da masu ceto daga abũbuwan shirkinsu, kuma sun kasance mãsu kãfircewa daga abũbuwan shirkinsu. (30:12-13)

Nau'ikan shirka ya haɗa da tsãfi, rufa ido, bõkanci, ƙulle-kullen raba masõya, riya da dai sauransu.

Gargadi:

Ka ce: "Godiya ta tabbata ga Allah, kuma aminci ya tabbata bisa ga bãyinSa, waɗanda Ya zãɓa." Shin Allah ne Mafi alheri ko abin da suke yin shirki da Shi?

Kõ wãne ne Ya halitta sammai da ƙasa kuma Ya sauƙar muku, daga, sama, wani ruwa, Muka tsirar, game da shi, gõnaki mãsu sha´awa, (waɗanda) ba ya kasancewa gare ku, ku tsirar da itãcensu? Shin, akwai abin bautãwa tãre da Allah? Ã´a, sũ mutãne ne suna daidaitãwa(r Allah da wani).
Kõ kuwa wãne ne Ya sanya ƙasa tabbatacciya, kuma Ya sanya kõguna a tsakãninta kuma Ya sanya mata manyan duwãtsu tabbatattu, kuma Ya sanya wani shãmaki[32] a tsakãnin tekuna biyu? Shin akwai wani abin bautãwa tãre da Allah? Ã´a, mafi yawansu ba su sanĩ ba.
Kõ wãne ne yake karɓãwa na cikin ƙaƙa-nikãyi (addu'a), kuma ya sanya ku mamãyan ƙasa? Shin akwai wani abin bautãwa tãre da Allah? Kaɗan ƙwarai kuke yin tunãni.
Kõ wãne ne yake shiryarwa a cikin duffan ƙasa da teku, kuma wãne ne Yake aikõwar iskõki dõmin bãyar da bushãra a gaba ga rahamarSa? Ashe akwai wani abin bautãwa tãre da Allah? tsarki yã tabbata ga Allah daga barin abin da suke shirki da Shi.
Kõ wãne ne yake fãra halitta sa´an nan kuma ya mãyar da ita, kuma wãne ne Ya arzurta ku daga sama da ƙasa? Ashe, akwai wani abin bautãwa tãre da Allah? Ka ce: "Ku kãwo dalĩlinku idan kun kasance mãsu gaskiya."
Ka ce: "Bãbu wanda ya san gaibi a cikin sammai da ƙasa fãce Allah. Kuma bã su sansancewar a yaushe ne zã a tãyar da su." Ã´a, saninsu ya kai a cikin Lãhira Ã´a, sunã cikin shakka daga gare ta. Ã´a, sũ daga gare ta makãfin zũci ne.
Kuma waɗanda suka kãfirta suka ce: "Shin idan mun kasance turɓãya, mu da ubanninmu, shin, haƙĩƙa, waɗanda ake fitarwa ne?" "Lalle ne, haƙĩƙa, an yi mana wa´adi ga wannan, mũ da ubanninmu, daga gabãnin haka. Wannan bã kõme ba ne fãce tãtsũniyõyin farko."
Ka ce: "Ku yi tafiya a cikin ƙasa, sa´an nan ku dũba, yaya ãƙibar mãsu laifi take?" (27:59-69)

3. TASHIN MASU LAIFI.

Musulmai waɗanda musuluncinsu bai hana su abin da musulunci ya hana ba, za su tãshi da shũɗãyen idanu (za su tãshi da cutar ido (glaucoma)). Za su tãshi suna dã nã sani (nadãma), sannan sai su ɗan koma gefe guda kamar masu shawara. Sai suce wa junansu, a cikin raɗa, "ba mu zauna ba a cikin dũniya face kwana goma". Sannan kuma muka yi awa ɗãya a cikin kabari." Sai wasunsu suce "ai ba mu zauna a dũniya ba face yini guda."

32. mai hana haɗuwar ruwan dãɗi da na zartsi.

A rãnar da ake hũrãwa a cikin ƙãho kuma Munã tãra mãsu laifi, a rãnar nan, sunã mãsu shũɗãyen idãnu. Suna ɓõye magana a tsakãninsu, (Sunã cewa jũna) "Ba ku zauna ba (a cikin dũniya) fãce kwãna gõma."
Mu ne mafi sani ga abin da suke faɗa a sa´ad da mafĩficinsu ga hanya ke cewa, "Ba ku zauna ba fãce yini guda." (20:102-104)

Allah Mai iko! Har masu laifi sun mance shekarun da suka yi suna zalunci! Idan mãye ya mance, ai uwar ‘ya ba za ta manta ba, Idan waɗanda suka yi zãlunci sun mance, waɗanda aka zãlunta ba za su manta ba, kuma za su faɗa[33] domin a fitar musu da hakkinsu.

Gargaɗi:
Kuma a rãnar da Sa´a ke tsayuwa, mãsu laifi na rantsuwã (suna cewa) ba su zauna a cikin kabari ba fãce sã´a guda. Kamar haka suka kasance anã karkatar da su. Kuma waɗanda aka bai wa ilmi da ĩmãni suka ce: "Lalle, haƙĩƙa kun zauna a cikin Littãfin Allah, har zuwa rãnar tãyarwa, to, kuma wannan ita ce rãnar tãyarwar, kuma amma kũ, kun kasance ba ku sani ba." To, a rãnar nan uzurin waɗanda suka yi zãlunci bã ya amfaninsu, kuma bã a neman yardarsu. (30:55-57)

4. TÃSHIN WASSU MASU LAIFI:

Wassu masu laifin kuma, idan sun fito daga kabari sai kõwa yai nufi nasa wuri, ba za su tambayi jũnansu ba, sabõda sun san abinda suka aikata na hõlewa a rãyuwarsu ta dũniya. A wannan ranar bãbu dangantaka a tsakaninsu. Wannan nau’in, tãshinsu ya kasance kĩshiyar tãshin waɗanda nayi bayãni a sama. A taƙaice tashin su ya kasance kamar yadda Allah (SWA) Ya ce:

Sa´an nan idan an yi bũsa a cikin ƙaho, to, bãbu dangantakõki a tsakãninsu a rãnar nan kuma bã zã su tambayi jũnansu ba. (23:101)

Gargaɗi:
Yã kũ waɗanda suka yi ĩmãni! Ku bi Allah da taƙawa, kuma ku kasance tãre da mãsu gaskiya. (9:119)
Dũkiya da ɗiya, sũ ne ƙawar rãyuwar dũniya, kuma ayyuka mãsu wanzuwa na ƙwarai sun fi zama alheri a wurin Ubangijinka ga lãda kuma sun fi alheri ga bũri. (18:46)

33. وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ (٨) بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ.

5. TÃSHIN MASU FAƊIN: "MUNJI (WA'AZI) MUN ƘIYA"

Dukkan mutanen da suka tãke sani, sun yi kama da mutanen da suka cewa Annabi (SAW) "Mun san gaskiya ka ke faɗa, yarda ne ba za muyi ba." Yana daga cikinsu masu cewa: kabarin mu ɗaya?, idan wani yayi musu nasiha.
Irin waɗannan mutanen za su tãshi daga kabarinsu, alhãli dã suna barci a cikin kabarin bã tãre da ana yi musu azãba ba, sai su rũga da gudu suna hakĩ. Kafin su kai ga wajen tãruwarsu sai suce "Yã bõnenmu! Wãne ne ya tãyar damu daga barcinmu? Sannan sai su tambãya! "ko wannan shi ne wa'adin da manzanni ke ba mu labari? Suce: Lalle Mazanni sunyi gaskiya:

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ (٥١) قَالُوا يَاوَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ (٥٢)

Kuma aka yi bũsa a cikin ƙaho, to, sai gã su, daga kaburbura zuwa ga Ubangijinsu, sunã ta gudu. Suka ce: "Yã bonenmu! Wãne ne ya tãyar da mu daga barcinmu?" (ashe) "Wannan shi ne abin da Mai rahama ya yi wa´adi da shi, kuma Manzanni sun yi gaskiya." (36:51-52)

Gargaɗi:
Kuma sunã cewa, "A yaushe wannan wa´adi yake (aukuwa) idan kun kasance mãsu gaskiya?" Bã su jiran (kõme) fãce wata tsãwa guda, zã ta kãma su, alhãli kuwa sunã yin husũma. Bã zã su iya yin wasiyya ba, kuma bã zã su iya kõmãwa zuwa ga iyãlansu ba. (36:48-50)
Ba ta kasance ba fãce wata tsãwa ce guda, sai gã su duka, sunã abin halartarwa a gare Mu. To, a yau, bã zã a zãlunci wani rai da kõme ba. Kuma bã zã a sãkã muku ba fãce da abin da kuka kasance kunã aikatãwa. (36:53-54)

6. TÃSHIN BIJIRARRU:

Duk wanda ya bijire daga ambaton Allah (wato alƙur'ani), da mai yawan aikata bidi'a, da fasiƙai, za su tãshi kamar yadda Allah (SWA) Ya ce: **"Kuma wanda ya bijire daga ambatõNa (Alƙur´ãni) to, lalle ne rãyuwa mai ƙunci ta tabbata a gare shi, kuma Munã tãyar da shi a Rãnar Kiyãma yanã makãho." (Za) Ya ce: "Ya Ubangiji! Don me Ka tãyar da ni makãho alhãli kuwa nã kasance mai gani?" (Allah) Ya ce: "Kamar wancan ne ãyõyinMu suka je maka sai ka mance su, kuma kamar haka a yau ake mance ka."**

Allah (SWA) Ya ce: **Kuma kamar haka Muke sãka wa wanda ya yawaita (lalata rãyuwarsa), kuma bai yi ĩmãni da ãyõyin Ubangijinsa ba. Kuma lalle ne azãbar Lãhira ce mafi tsanani, kuma mafi wanzuwa** (20:124-127)

Gargaɗi:
Kuma kada ku zãgi waɗanda suke kira, baicin Allah, har su zãgi Allah bisa zãlunci, ba da ilmi ba. Kamar wannan (misalin) ne Muka ƙãwata ga kõwace al´umma[34] aikinsu, sa´an nan zuwa ga Ubangijinsu makõmarsu take, sa´an nan Ya ba su lãbari da abin da suka kasance sunã aikatãwa. (6:108)

7. TÃSHIN MASU CIN RIBA (INTEREST).

Masu cin riba (ko bãyarwa) ta kowace hanya- har ma ta hanyar karɓan bãshin kuɗi a banki, ko ajiya a deposit account (marar sharaɗin juya kuɗi da raba riba)- zã su tãshi daga kabarinsu kamar masu farfãɗiya (epilepsy). Suna tãshi suna fãɗuwa, sannan ga tangaɗi da tashin hankali! To sabõda me yasa suka tãshi a irin wannan hali?

Wancan, dõmin lalle ne sun ce: "Ciniki kamar riba yake."

Gargaɗi:
Waɗanda suke cin riba bã su tãshi, fãce kamar yadda wanda Shaiɗan yake ɗimautarwa daga shafa yake tãshi. *Wancan, dõmin lalle ne sun ce: "Ciniki kamar riba yake."* Kuma Allah Yã halatta ciniki kuma Yã haramta riba. To, wanda wa´azi daga Ubangijinsa, ya je masa, sa´an nan ya hanu, to yana da abin da ya shige, kuma al´amarinsa (ana wakkala shi) zuwa ga Allah. Kuma wanda ya kõma, to, waɗannan sũ ne abõkan Wuta, sũ a cikinta madawwama ne.
Allah Yana shãfe albarkar riba, kuma Yana ƙãra (albarkar) sadakõki. Kuma Allah bã Ya son dukkan mai yawan kãfirci, mai zunubi. (2:275-276)
Yã ku waɗanda suka yi ĩmãni! Ku bi Allah da taƙawa kuma ku bar abin da ya rage daga riba, idan kun kasance mãsu ĩmãni. To, idan ba ku aikata ba, to ku sani fa, da akwai yãƙi daga Allah da ManzonSa. Kuma idan kun tũba to kuna da asalin dũkiyõyinku, bã ku zãlunta, kuma bã a zãluntar ku. (2:278-279)
Yã ku waɗanda suka yi ĩmãni! Kada ku ci riba ninki-ninki, riɓanye. kuma ku bi Allah da taƙawa, tsammãninku zã ku ci nasara. Kuma ku ji tsõron wutã wadda aka yi tattali dõmin kãfirai. Kuma ku yi dã´a ga Allah da ManzonSa, tsammaninku a yi muku rahama. (3:130-132)

34. Al'ummar akidar: Shĩ'a, Ɗarika da sauransu.

8. TÃSHIN MAI IYALI, FÃJIRI.

Dukkan wanda ya kasance fãjiri, kuma bai daidaita a tsakanin matansa ba, bai daidaita a tsakanin 'ya'yansa ba, to wannan zai tãshi daga kabarinsa ya rũga da gudu zuwa wajen mai busa. ƙũra za ta rufe shi don tsananin wahalar gudu, sannan fuskarsa za ta zama baƙa sõsai. Daga zarar wannan mutum ya hangi wani daga cikin uwarsa ko ubansa ko iyalensa ko wani ɗan-uwansa, sai ya lallaɓa ya gudu daga wurin don kada su haɗa idãnu. **Ga Kõwane mutum daga cikinsu (iyalai fãjirai) akwai wani sha'ani da ya ishe shi**[35] a wannan ranar.

Gargaɗi:

To, idan mai tsãwa (bũsa ta biyu) ta zo. Rãnar da mutum yake gudu daga ɗan´uwansa. Da uwarsa da ubansa. Da mãtarsa da ɗiyansa. Ga kõwane mutum daga cikinsu, a rãnar nan akwai wani sha´ani da ya ishe shi.
Wasu huskõki, a rãnar nan, mãsu haske ne. Mãsu dãriya ne, mãsu bushãra. Wasu huskõki, a rãnar nan, akwai ƙũra a kansu. Baƙi zai rufe su. Waɗannan sũ ne kãfirai fãjirai (ga ayyukansu). (80:33-42)

Ya ku waɗanda suka yi ĩmãni! Kada dũkiyõyinku da ɗiyanku su shagaltar da ku daga ambaton Allah. Kuma wanda ya yi haka, to, waɗannan sũ ne mãsu hasãra. (63:9)
Kuma idan wata mace ta ji tsõron ƙiyo daga mijinta kõ kuwa bijirewa to, bãbu laifi a kansu su yi sulhu a tsakãninsu, sulhu (mai kyau). Kuma yin sulhu ne mafi alheri. Kuma an halartar (an ƙãwata) wa rayũka yin rõwa. Kuma idan kun kyautata, kuma kuka yi taƙawa, to, lalle ne, Allah Yã kasance, ga abin da kuke aikatãwa, Masani.
Kuma bã zã ku iya yin ãdalci ba a tsakanin mãtã kõ dã kun yi kwaɗayin yi. Sabõda haka kada ku karkata dukkan karkata, har ku bar ta (dãya matar) kamar wadda aka rãtaye[36] Kuma idan kun yi sulhu, kuma kuka yi taƙawa, to, lalle ne Allah Yã kasance Mai gãfara, Mai jin ƙai. (4:128-129)
Kuma idan kun yi nufin musanya mãta a matsayin wata mãta[37], alhãli kuwa kun bai wa ɗãyarsu[38] ƙinɗãri[39] to kada ku karɓi kõme daga gare shi. Shin zã ku karɓe shi da ƙarya da zunubi bãyyananne? Kuma yãyã zã ku karɓe shi alhãli kuwa, haƙĩƙa, sãshenku yã sãdu zuwa ga sãshe, kuma sun riƙi alƙawari mai kauri daga gare ku? (4:20-21)
Saki sau biyu yake, sai a riƙa da alheri, ko kuwa a sallama bisa kyautatãwa. Kuma bã ya halatta a gare ku (maza) ku karɓe wani abu daga abin da kuka bã su, fãce fa idan sũ

35. Duba aya ta 80:37.
36. kamar rãgaya wacce aka rãtaye ba a komai da ita sai ajiyar kãyan miya.
37. Idan kunyi nufin sabon aure.
38. wacce za'a musanyan.
39. tãrin dũkiya.

(ma´auran) na tsõron bã zã su tsãyar da iyãkõkin Allah ba. Idan (kũ danginsu) kun ji tsõron bã zã su tsãyar da iyãkõkin Allah ba, to, bãbu laifi a kansu a cikin abin da ta yi fansa da shi. Waɗancan iyãkõkin Allah ne sabõda haka kada ku ƙetare su. Kuma wanda ya ƙetare iyãkõkin Allah, to waɗannan su ne azzãlumai. (2:229)

9. TÃSHIN MACE MAI JŨNÃ BIYU, DA MAI SHÃYARWA DA SAURAN MASU LAIFI.

Mace mai jũna biyu wacce ta mutu tana sãɓon Allah, zã ta haifu a wannan ranar sabõda tsananin wahala, daga zãrar ta tashi daga kabarinta.

Mai shãyarwa, wacce ta mutu tana sãɓon Allah, za ta shagala da tambayar jãririnta bãyan ta tãshi daga kabarinta.

Sauran masu laifi kamar laifin shan giya da caca da sauransu, za su tãshi daga kaburburansu suna tangaɗi, kamar sun sha giya, sabõda tsananin wahala.

Gargaɗi:

Yã ku mutãne! Ku bi Ubangijinku da taƙawa. Lalle ne girgizar ƙasa ta tsayuwar Sa´a wata aba ce mai girma.

A rãnar da kuke ganin ta, dukkan mai shãyar da mãma tanã shagala daga abin da ta shãyar, kuma dukan mai ciki tanã haihuwar cikinta, kuma kanã ganin mutãne sunã mãsu mãye alhãli kuwa su bã mãsu mãye ba, amma azãbar Allah ce mai tsanani. (22:1-2)

Ya ku waɗanda suka yi ĩmãni! Abin sani kawai, giya da cãca da refu da kiban ƙuri´a, ƙazanta ne daga aikin shaiɗan, sai ku nĩsance shi, wa la´alla ku ci nasara. Abin sani kawaĩ Shaiɗan yanã nufin ya aukar da adãwa da ƙeta a tsakãninku, a cikin giya da cãca, kuma ya kange ku daga ambaton Allah, kuma daga sallah. To, shin, ku mãsu hanuwa ne? Ku yi ɗã´a ga Allah, kuma ku yi ɗã´a ga Manzo, kuma ku kiyãye. To, idan kun jũya, to, ku sani abin da kawai yake kan ManzonMu, iyarwa bayyananniya. (5:90-92)

10. TÃSHIN SAMÃRI DA 'YAN MÃTA.

Ba dukkan yara ƙanana da suka mutu ba ne 'yan aljanna! An tambayi Manzon Allah (SAW) akan tsatson mushirikai (kafirai), (shin za su shiga aljanna?") sai yace: "Allah (Masanin gaibu) Shi ne yasan abin da za su aikata (da sun girma).[40]

وعن ابن مسعود قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((الوائدة والموؤدة في النار))

40. Daga Nana Aisha (R.A), Ruwãyar Abũ Dauda.

Samãri da ‘yan mãta (masu laifi) idan sun tãshi daga kabari za su nufi wajen mai busa da gudu. Kafin su ƙãrasa wajen mai bũsa, sai launin gãshin kansu ya canza zuwa farĩ sabõda wahala:

To, yãya, idan kun kãfirta, zã ku kãre (azabar) wani yini mai mãyar da yãra (tsõfaffi) mãsu hurhura. (73:17)

Gargaɗi:

Shin wanin Addinin Allah suke nema, alhãli kuwa a gare Shi ne waɗanda ke cikin sama da ƙasa suka sallama wa, a kan sõ da ƙĩ, kuma zuwa gare Shi ake mãyar da su? (3:83)

Ku ce: "Mun yi ĩmãni da Allah, da abin da aka sauƙar zuwa gare mu, da abin da aka sauƙar zuwa ga Ibrãhĩm da Ismã´ĩla da Is´hãƙa da Ya´aƙũbu da jĩkõki, da abin da aka bai wa Mũsã da Ĩsã, da abin da aka bai wa annabãwa daga Ubangijinsu, bã mu rarrabewa a tsakãnin kõwa daga gare su, kuma mu, a gare Shi, mãsu miƙa wuya ne." (2:136)

Kuma lbrãhĩm yã yi wasiyya da ita ga ɗiyansa, kuma Ya´aƙũbu (yã yi wasiyya, suka ce:) "Yã ɗiyãna! Lalle ne, Allah Yã zãɓã muku addini don haka kada ku mutu, lalle, fãce kuna Musulmai." (2:132)

Bãyan an tãru a wajen mai busa, zã ka ga wassu mutane suna mãsu jin tsõro, suna raɗa a jũnansu, suna cewa “wai! Ashe lalle za’a iya mãyar da mu akan sawunmu? Dã (a dũniya) mun kasance muna cewa idan mun mutu mun kasance ƙasusuwa rududdugaggu ba za a tãyar da mu ba.”

Wasu zukãta, a rãnar nan, mãsu jin tsõro ne. Alhãli idãnunsu na ƙasƙantattu. Sunã cewa "Ashe lalle zã a iya mãyar da mu a kan sãwunmu? "Ashe, idan muka zama ƙasusuwa rududdugaggu?"
(Dã, a dũniya) Suka ce: "Waccan kam kõmãwa ce, tãɓabɓiya!" (79:8-12)

Gargaɗi:

Yã nadãma a kan bãyĩNa! Wani Manzo bã ya zuwa gare su fãce sun kasance sunã mãsu yi masa izgili. Ba su gani ba, da yawa Muka halakar da (mutãnen) ƙarnõni a gabãninsu kuma cewa su bã zã su kõmo ba? Kuma lalle bãbu kõwa fãce waɗanda ake halartarwa ne a wurinMu. Kuma ãyã ce a gare su: Ƙasã matacciya, Mu rãyar da ita, Mu fitar da ƙwãya daga gare ta, sai gã shi daga gare ta suke ci. Kuma Muka sanya, a cikinta (ƙasã), waɗansu gõnaki na dabĩno da inabõbi, kuma Muka ɓuɓɓugar da ruwa daga maremari a cikinta.

Dõmin su ci ´ya´yan itãcensa, alhãli kuwa hannãyensu ba su aikata shi ba. Shin, to, bã zã su gõde ba? Tsarki ya tabbata ga Wanda Ya halitta nau´uka, namiji da mace, dukkansu, daga abin da ƙasã ke tsirarwa, kuma daga kansu, kuma daga abinda ba su sani ba. (36:30-36)

Daga zãrar mutãne da sauran halittu sun hallara, sama za ta tsãge. Malã'iku za su kasance akan sãsanin sama, sama da waɗannan malã'iku akwai wassu malã'iku guda takwas waɗanda suke ɗauke da al'arshin Ubangiji (SWA). Bãbu wani rai da zai iya ɓũya a ranar nan, kuma ba wurin ɓũya. Ranar nan, kawai, sai gã halittu suna tsattsaye suna kallon ikon Allah.

A ran nan, mai aukuwa zã ta auku. Kuma sama zã ta tsãge, dõmin ita a ran nan, mai rauni ce. Kuma malã´iku (su bayyana) a kan sãsanninta, kuma wasu (malã´iku) takwas na ɗauke da Al´arshin Ubangijinka, a sama da su, a wannan rãnar. A rãnar nan zã a bijirã ku (dõmin hisãbi), bãbu wani rai, mai ɓoyewa, daga cikinku, wanda zai iya ɓõyewa. (69:15-18)

Gargaɗi:
Kuma a rãnar da sama take tsattsãgewa tãre da gizãgizai, kuma a sauƙar da malã´iku, sauƙarwa. Mulki a rãnar nan, na gaskiya, yanã ga Mai rahama. kuma yã zama yini, a kan kãfirai, mai tsanani. (25:25-26)

Mutãne da aljannu tsattsaye suna kallo, sai Allah (SWA) Ya ce: **"Ya jama'ar aljannu da mutane! Idan kuna iya zarcewa daga sasanin sammai da kasa, to ku zarce…**[41]

Allah maɗaukakin Sarki Zai ce: "**Lalle ne, haƙiƙa , kun zo mana ɗai-ɗai, kamar yadda Muka halittãku a farkon lõkaci, kuma kun bar abin da muka mallaka muku (na dũkiya) a bãyan bãyayyakinku, kuma ba Mu gani a tare da ku ba, macetanku wadanda kuka riya cewa lalle ne su, a cikinku masu tarayya (-r taimakon juna) ne. lalle ne, haƙiƙa, kõme ya yayyanke a tsakãninku, kuma abinda kuka kasance kuna riyãwa yã ɓace daga gareku. (6:94)**

Mutane da aljannu- salihai da mushirikai- duk sunyi shiru suna ji. Daga nan sai a umarci mutane su rarrabe.

Kuma a rãnar da Sa´a ke tsayuwa, a rãnar nan mutãne ke rarraba.

---

41. Ibn Kathir ya tafi akan wannan ayar tana magana akan ranar kiyama ne! ba akan mutuwa a nan duniya ba

To, amma waɗanda suka yi ĩmãni, kuma suka aikata ayyukan ƙwarai, to sũ anã faranta musu rãyuka, a cikin wani lambu. Kuma waɗanda suka kãfirta, kuma suka ƙaryata, game da ãyõyinMu da kuma haɗuwa da Rãnar Lãhira, to, waɗancan anã halartar da su a cikin azãba. (30:14-16)

Wannan kafin hisãbi kenan tukuna. Kamar dai ɓarãwo ne da mai kãya a kõtu. Kafin shari'a ta kãya, alkali zai sa a tsare ɓarãwo a gidan yãri sannan a bar mai kãya ya kwana a duk yadda yaga zai huta. To lõkacin da masu ĩmãni suke cikin wani lambu wane cikin azãba ake kai ɓarãyi, maƙaryata, azzãlumai?

Gargaɗi:

Lalle ne, mãsu taƙawa suna a cikin inuwõwi da maremari. Da wasu ´ya´yan itãce irin waɗanda suke marmari. (A ce musu) "Ku ci ku sha cikin ni´ima sabõda abin da kuka kasance kuna aikatãwa." (77:41-43)
Kuma waɗannan da suka yi dã´a ga Allah da Mazonsa, to waɗannan sunã tãre da waɗanda Allah Ya yi ni´ima a kansu, daga annabãwa da mãsu yawan gaskatãwa, da masu shahãda da sãlihai. Kuma waɗannan sun kyautatu ga zama abõkan tafiya. Waccan falalar daga Allah take, kuma Allah Yã isa zama Masani. (4:69-70)
Sabõda haka: Ka tsãyar da sallah a karkatar rãnã zuwa ga duhun dare da lõkacin fitar alfijir, lalle ne karãtun fitar alfijir ya kasance wanda ake halarta. Kuma da dare, sai ka yi hĩra da shi (Alƙur´ãni) akan ƙãri gare ka. Akwai tsammãnin Ubangijinka Ya tãyar da kai a wani matsayi gõdadde. (17:78-79)

Azãbar da kãfirai za su shiga a rãnar nan, ita ce azãbar wata inuwar bishiya mai rassa uku. Ita wannan inuwar ba ta da wani sanyi ko kaɗan. Idan aka kai kãfirai inuwar, bishiyar zata riƙa yin tartatsi (spark) kamar irin na wutar lantarki (electricity). A duk lõkacin da tayi tartsatsi, za ta jefo musu da wani abu kamar ɗigo (drops) na narkekkiyar dalma, girmansu kuma kamar baƙãƙen rãƙumma manya. Idan tartsatsi ya fãɗo ya danne kãfiri, kãfiri yana ƙonewa, da ƙyar zai tũre wannan tartatsin, kafin kuma wani ya fãɗo masa. Allah Ya kiyaye mu.
Hakanan kãfirai za suyi ta fãma da wannan azãbar, a madadin wajen hũtawarsu, kafin aje ga ranar hisãbi, sannan su kõma cikin babbar azãba. A wannan rãnar za a cewa kafirai:

Ku tafi zuwa ga abin da kuka kasance kuna ƙaryatãwa game da shi! Ku tafi zuwa ga wata inuwa mai rassa uku. Ita ba inuwar ba, kuma ba ta wadãtarwa daga harshen wuta. Lalle ne, ita, tanã jifã da tartsatsi kamar sõraye. Kamar dai su raƙumma ne baƙãke. Bone ya tabbata, a rãnar nan, ga mãsu ƙaryatãwa! (77:29-34)

Gargadi:

Shin suna jira (ne), fãce dai Allah Ya je musu a cikin wasu inuwõyi na girgije, da malã´iku, kuma an hukunta al´amarin? Kuma zuwa ga Allah al´amurra ake mãyar da su. (2:210)

Awannan rãnar, abõki ba zai tambayi yadda wani abõkinsa yake ba.[42] Wahalar kõwa ta ishe shi.

Kãfirai zã su zauna a wannan hãli na azãbar bishiya, sũ kuma waɗanda suka yi imãni za su zauna a cikin lambu (dausayin raudha ko inuwar al'arshi) har ya zuwa lõkacin da za'a zo da manzanni dõmin su bãda shaida. **To, yãyã, idan Mun zo da shaidu daga dukkan al´umma, kuma Muka zo da kai (ya Muhammadu) a kan waɗannan (al'ummar), kana mai shaida!** (4:41)

Kuma, idan manzanni aka ƙayyade lõkacin tãra su. Domin babbar rãnar da aka yi wa ajali. Domin rãnar rarrabewa. Kuma, me ya sanar da kai rãnar rarrabewa? Bõne yã tabbata a rãnar nan, ga mãsu ƙaryatãwa! (77:11-13)

Duk da azãbar da kãfirai suke ɗanɗanãwa a ƙarƙashin bishiya ma'abõciyar reshe uku, suna tsõron ace alƙiyãma za ta tsãya- watõ suna tsõron ranar da za'a yi hisabi 'yan wuta su tafi wuta- sabõda azãbar alƙiyãma tafi azãbar bishiya mai rassa uku.

To, idan gani ya ɗimauta (ya yi ƙyalli). Kuma, watã ya yi husũfi (haskensa ya dushe). Aka tãra rãnã da watã. Mutum, a rãn nan, zai ce "Ina wurin gudu?" (75:7-10)

Gargadi:

A´aha! bãbu mafaka. Zuwa ga Ubangijinka wurin tabbata, a rãnar nan, yake. Ana gayã wa mutum, a rãnar nan, abin da ya gabãtar da wanda ya jinkirtar. Ba haka ba! Mutum, ga abin da ya shafi kansa, masani ne. Kuma ko da yã jefa uzurõrinsa (bã zã a saurãre shi ba). (75:11-15)

Ranar bũsar ƙaho yini ne mai matuƙar wahala. Akan kãfirai ba mai sauƙi ba ne![43]

Daga zarar an tãra manzanni, sai a gargaɗo mutãne dõmin su zo wajen da za'a damƙãwa kõwa littãfinsa- wajen da za'a yi hisãbin ayyuka da bada shaida. Innãlillãhi wa innã ilaihi rãji'un:

---

42. Duba aya ta 70:10
43. Ayõyi na 74:9-10

Ku ji tsõron wani yini wanda ake mãyar da ku a cikinsa zuwa ga Allah, sa´an nan kuma a cikawa kõwane rai abin da ya sanã´anta, kuma sũ bã a zãluntar su. (2:281)

Alhamdulillãhi Rabbil Ãlamin!

Was salãtu was salam, alã Rasũlillãhi

Wa salãmun alal mursalĩn,

Wal hamdu lillãhi Rabbil Ãlamin.

Mu haɗu a

Yaumul Qiyama

Bayãnin Rãnar Lãhira har ya zuwa Rãyuwar har abada.

BITAR ALAMOMIN TASHIN DUNIYA.

A. MANYAN ALAMOMIN TASHIN DUNIYA.

1. FITOWAR DAJJAL
2. SAKKOWAR ANNABI ISA DAN MARYAM (A.S)
3. FITOWAR YAJUJU DA MAJUJU.
4. MANYAN KISFEWAR RANA SAU UKU.
5. HAYAKI DA ZAI LULLUBE SAMA
6. FITOWAR DABBA
7. FITOWAR RANA TA YADDA TAKE FADUWA.
8. WUTA MAI KORAR MUTANE ZUWA MATATTARA.

B. KANANAN ALAMOMIN TASHIN DUNIYA.

1. Aiko da Annabi Muhammadu (S.A.W) Manzo.
2. Wafatin Annabi Muhammadu (SAW)
3. Tsagewar wata (Ya tsage lokacin Annabi (SAW)
4. Shudewar (karewa) Sahabbai masu daraja
5. Budewa (nasara akan) Baitul Mukaddas
6. Mutuwar kare dangi (ya faru a 18 A.H a garin Sham)
7. Yawan bayyanar fitina da nau'ikansu.
8. Bayyanar tashoshin TV na satelliate.
9. Labarinsa (SAW) game da aukuwar sabanin Sifaini
10. Bayyanar Khawarijawa.
11. Fitowar masu da'awar annabta, makaryata
12. Amintuwa da security
13. Bayyanar wuta daga Hijaz
14. Yaki da Turkawa (ya faru a lokacin kilafatu banu Umayya)
15. Bayyanar Azzalumai masu dukan mutane da izga (bulalar bindin saniya ko makamancinta).
16. Kisan tamore (a kashe mutum haka kawai, mai kisan bai san dalili ba)
17. Tozarta amana da dageta daga zuciya
18. Bibiyar (koyi) da yahudawa da nasara.
19. Baiwa ta haifi uwargijiyarta.
20. Bayyanar mata masu nuna tsaraici da shiga matsattsun kaya.
21. Kauyawa su fara gina gidaje masu Tsawo (a birane)
22. Gaisuwar sallama sai wane da wane za'a yi musu.
23. Rarrabuwar kasuwanci.
24. Tarayyar mace da namiji cikin kasuwanci.
25. Kangewar kasuwanci
26. Shaidar Zur
27. Boyewar shaidar gaskiya.
28. Bayyanar Jahilci.
29. Yawaitar rashin gaskiya da annamimanci.
30. Yankewar sada zumunci
31. Mugayen makonta (neighbours)

32. Bayyanar alfasha.
33. Shakkar gaskiyar amini da amincewa da maha'inci.
34. Halakar (karewar) Malamai, dattijai, masu hankali da bayyanar yan-daba (sara-suka, kalare, area boys) da madadinsu.
35. Rashin tantance zuwan dukiya (yaki halal yaki haram)
36. Raba Ganimar Fai'u bisa zalunci (bisa sabawa shari'a).
37. Cinye ajiyar (amana) da mutum ya bayar da hana shi ita.
38. (Ibadar) Zakka ta daina faranta zuciyar mutane, saboda fitarta.
39. Neman ilmi ba don neman yardar Allah ba.
40. Fifita mata akan mahaifiya wajen mata da'a ko biyayya.
41. Kusanto da abokai, da nisantar da iyaye (bishiyar giginya…)
42. Daga sauti a cikin masallatai.
43. Shugabanci (ko wakilcin) Fasiki ga kabilarsu.
44. Makaskanci ya zama shugaban tafiya (kamar ya zama Amirul Hajj).
45. Girmama mutum saboda tsoron (ko kaucewa) sharrinsa.
46. Halasta kida.
47. Halasta kayan Siliki ga mazaje
48. Halasta giya (abun da za'a sha a fita a hankali)
49. Halasta ma'azif.
50. Gurin (burin) mutuwa
51. Yawan ridda (fita a musulunci)
52. Fariya da masallatai masu adon zinari da mutum ya gina.
53. Kawata gidaje da yi musu ado da zinariya (Gold)
54. Yawan tsawa (mai walkiya lokacin damina)
55. Yawan rubuce-rubuce da watsa shi (share)
56. Neman dukiya ta hanyar kwaram da fariyar iya kalami- magana
57. Watsuwar littattafai, ba Al-kur'ani ba.
58. Zamanin da za'a samu yawaitar mahaddatan Alkur'ani, amma a samu karancin malamai masu sauran ilmi (al-fukaha)
59. Daukan karatun ilmi a wajen yara (kamar masu zafin-kan akida da dogaro da ra'ayin malumansu)
60. Mutuwar faj'a (lokaci guda)
61. Imaratus Sufaha- Shuwagabanni (ko sarakuna) marasa shiryarwa da bin Sunnah.
62. Kusantar zamani (shekaru suna wucewa da sauri)
63. Mai bada labari ya zan bai dace ba, kuma wawa da fifitashi akan mafi alherinsa.
64. A wayi gari Luka bn Luka. (kamar nau'in kwaram) sune masu fantamawa a duniya.
65. Masallatai su zama hanyoyi (zirga-zirga a cikinsu) fiye da sallah.
66. Kasuwanni su zama kusa da kusa.
67. Neman rusa al'ummar musulmai
68. Turarreniya wajen yin limanci.
69. Mafarkin mumini zai na zama gaskiya.
70. Yawaitar karya.
71. Yawan boye kamanni a tsakanin mutane.
72. Yawan girgizar kasa.

73. Yawaitar mata a duniya.
74. Maza za suyi karanci (su zama kadan) in an kwatanta da yawan mata.
75. Bayyanar alfasha da bayyana ta ba tare da jin kunya ba.
76. Karban lada (kudi) don a karanta alkur'ani.
77. Yawaitar kiba (kitse) a jikin mutane.
78. Bayyanar mutane masu yin bakace da rashin cikawa.
79. Zalunci irin wanda ake cewa "danniyar kashin dankali"
80. Barin hukunci da abin da Allah (SWA) Ya saukar.
81. Yawaitar Rumawa da karancin Larabawa.
82. Yawaitar dukiya a tsakanin mutane har a rasa mai karban Zakka.
83. Kasa zata fitar da taskokinta (dukiya da aka boye a cikinta)
84. Yawaitar jifa daga sama kamar faruwarsa ga mutanen Annabi Shu'aibu (A.S)
85. Ruwan sama da ba zai sa kasa ta tsirar da komai ba.
86. Fitina babba da zata samu Larabawa, ayi ta kashe su.
87. Bishiya za tayi magana ta nuna bayahude a musulmi don ya kashe shi
88. Rigima akan dukiyar da za'a samu a tafkin al-furat.
89. Daukewar karatun Alkur'ani daga kirjin mutane.
90. Barin zuwa aikin Hajji.
91. Karewar kabilar Quraishawa.
92. Komawar wassu kabilun Larabawa bautar gumaka.
93. Rusa dakin ka'aba daga wani mutumin Habasha.
94. Yawaitar aikata bidi'a
95. Sabbin ababen hawa (na motoci…)
96. Iska mai tafiya da rayukan muminai
97. Gushewar duwatsu daga wajajensu.
98. Rashin raba gado, rashin farin ciki da ganima.
99. Fitar jinjirin wata da girma kamar kamun kwana biyu.
100. Bayyanar Mahdi.

Wadannan wassu daga cikin alamomin tashin duniya (kanana) kenan. Da yawa daga cikinsu sun riga sun gabata. Kuma tabbas, ba makawa, sauran da basu faru ba, suna nan tafe. Labari ne daga bakin wanda baya fadan magana don kansa. (sallal lahu alaihi wa sallam).

Domin karin haske, sai a nemi littafin da ya jero su, sannan yayi bayaninsu daya bayan daya, mai suna:

نهاية العالم– أشراط الساعة الصغرى والكبرى (مع صور وخرائط وتوضيحات)

د. محمد بن عبد الرحمان العاريفي

SIFFOFIN NAU'IN MUTANE WADANDA AKAYI AMFANI DA SUNANSU A CIKIN WANNAN LITATAFI.

1. **MASU TAKAWA:** su ne wadanda suke yin imani game da gaibi, kuma suna tsayar da sallah, kuma suna ciyarwa daga abinda Allah Ya arzuta su. Sune wadanda suke yin imanai da abinda aka saukarwa Annabi Muhammadu (SAW)- wato alkur'ani, kuma suke imani da littafan da aka saukarwa Annabi Isa dan Maryamu (AS) da littafan da aka saukar wa sauran annabawa.[44] Har ila yau, sune wadanda suke ciyarwa a cikin sauki (lokacin da suke da shi) da cikin tsanani (lokacin fatara) kuma sune masu hadiyewar fushi, kuma masu yafewa mutane laifi.[45]
2. **MASU HAKURI:** Sune wadanda suke idan wata masifa ta same su (kamar asarar dukiya ko rai) sai su ce "Inna lil-lahi wa inna ilaihi raji'un"[46]. Duk marar *tawakkali da Allah* ba mai hakuri bane!
3. **MARASA GIRMAN KAI:** Sune idan an ambaci Allah sai zukatansu su firgita. Kuma masu hakuri akan abinda ya same su, masu tsayar da sallah, kuma suna ciyarwa daga abinda Allah Ya arzutasu.[47] Wadannan yanki ne na masu takawa.
4. **MUMINAI:** Abin sani kawai, muminai sune wadanda suke idan an ambaci Allah, zukatansu sukan firgita, kuma idan an karanta ayoyinSa a kansu, sai su kara musu wani imani, kuma ga Ubangijinsu suke dogara.[48] Har yanzu, su ne wadanda sukayi imani kuma sukayi hijira kuma suka yi jihadi saboda Allah, kuma suka (ku suke) bada masaukai, kuma suka yi taimako.[49] Sune dai, masu hani da mummunan aiki kuma masu umarni da alheri, kuma suna tsayar da sallah, kuma suna bayar da zakka, kuma suna da'a ga Allah da ManzonSa.[50]
5. **MASU TSORON ALLAH:** Sune wadanda suka tabbata zasu hadu da Ubangijinsu.[51] Wadannan mutane ba sa ketare haddi saboda tsoron sakamako.
6. **MASU HANKALI:** sune masu cika alkawarin Allah kuma basa warware alkawarin (junansu). Kuma sune masu sadar da abin da Allah Ya yi umarni da shi domin a sadar, kuma suna tsoron Allah, kuma suna tsoron mummunan bincike (ranar hisabi). Kuma sune wadanda suka yi hakuri domin neman yardar ubangijinsu, kuma suka tsaida sallah suka ciyar a asirce da bayyane, kuma suna

44. 2:2-4
45. 3:134
46 2:156
47. 22:35
48. 8:2
49. 8:74
50. 9:71
51. 2:46

tunkude mummunan aiki da mai kyau.[52] Sune wadanda ke sauraren magana, sa'an nan subi mafi kyawonta. Wadancan sune Allah Ya shiryar da su, kuma sune masu hankali.[53] Wadancan suna da akibar gida mai kyau. Gidajen Aljannar zama, suna shiga tare da wadanda suka kyautatu daga iyayensu da matansu da zuriyyarsu.[54]

7. **MUNAFUKAI:** Sune masu rikon kafirai masoya, baicin muminai.[55] Sune masu umarni da abin ki, kuma suna hani daga alheri, kuma suna damkewar hannayensu (suna rowa) sun mance Allah, sai (Allah) Ya mantar da su. Lalle ne munafukai sune fasikai.[56] Sune masu cewa in Allah Ya basu arziki zasu ciyar, amma idan Ya basu sai suyi rowa.[57]

8. **FASIKAI:** Sune masu warware alkawarin Allah daga bayan kullashi, kuma su yanke abinda Allah Ya yi Umarni da shi a sadar, kuma suna ɓarna a cikin ƙasa.[58] Sune masu kazafi a mata.[59]

9. **AZZALUMAI:** Wanda bai yi hukunci da abinda Allah Ya saukar ba, to wadannan sune azzalumai.[60] (Mai sabawa shari'a ya cuci mutane, ya cuci kansa)

10. **KAFIRAI:** **Lalle ne kafirai sune Azzalumai**.[61] Sune wadanda suka nemi wanin musulunci ya zama addini.[62]

11. **MUSHIRIKAI (MASU SHIRKA):** Sune masu bautar gumaka, ko wata halittar Allah (SWA), sune masu hulda da al'jannu (ta hanyar yin sihiri). Sune yaran masu hulda da aljannu (wato masa musu da'a).[63] Riya shirka ce karama, kamar yadda yazo a cikin hadisi.

52. 13:19-22
53. 39:18
54. 39:18-19
55. 4:139
56. 9:67
57. 9:75-77
58. 2:27
59. 24:4
60. 5:45
61. 2:254- وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ
62. 3:85
63. Duba sura ta; 6:121